

Kommunedirektørens forslag, 24. november 2022:

ÅRSBUDSJETT 2023

ØKONOMIPLAN 2023 – 2026

Krødsherad kommunes budsjett- og økonomiplan er kommuneplanens handlingsdel. Budsjettet er første år i økonomiplanen og er bindende. Økonomiplanen er retningsgivende for de tre neste årene.

Krødsherad kommune
- Vertskap i verdensklasse

Innhold

1.	Kommunedirektørens innledning.....	3
1.1	Nasjonale økonomisk premisser	5
1.2	Befolkningsutvikling	5
1.3	Folkehelse.....	8
1.4	Næringsattraktivitet	9
2.	Føringer og forventinger	11
3.	Mål og strategier	13
4.	Driftsbudsjett og økonomiplan	37
4.1	Forutsetninger	37
4.1.1	Makroøkonomi	37
4.1.2	Statsbudsjettet	37
4.1.3	Finansielle måltall.....	39
4.1.4	Organisering av budsjett- og økonomiplanarbeidet	40
4.2	Driftsbudsjettet for 2023 og økonomiplan 2023-2026	41
4.3	Sektorenes økonomi 2023.....	43
4.3.1	Sektor 1 - Kommunedirektøren.....	43
4.3.2	Sektor 2 - Livsløp	44
4.3.3	Sektor 3 - Samfunnsutvikling.....	48
4.3.4	Sektor 4 HR, organisasjon og innovasjon	53
4.4	Risiko- og sårbarhetsanalyse/internkontroll	55
4.4.1	ROS-analyse.....	55
4.4.2	Internkontrollarbeidet.....	56
5.	Investeringsbudsjett for perioden 2023-2026	57
5.1	Oversikt Investeringsprosjekter i 2023 (ikke uttømmende)	59

1. Kommunedirektørens innledning

I fjorårets budsjettdokument er det omtalt at Krødsherad hadde 2.188 innbyggere pr. 30.09.2021. Og selv om det nå kan fortelles om en økning på 13 et år senere, vurderes det til at det å øke kommunens attraktivitet må bli et viktig innsatsområde framover. Attraktive kommuner er ifølge Telemarksforskning kommuner som har mer vekst enn forventet utover egne forutsetninger. For å lykkes med dette, kreves det at alle krefter i kommunene mobiliseres mot et felles mål, og at endringen pågår kontinuerlig - over tid. I attraktivitetsbegrepet er bo-, næring- og besøksattraktivitet gjensidige avhengighetsforhold, og innsatsene må derfor anrettes bredt. Den stedslokale «floken» mellom Krøderen og Noresund bør løses opp, for å bedre forutsetningene for å lykkes. Det er et premiss for å skape vekst og utvikling i Krødsherad.

Skolesaken har lagt beslag på betydelige ressurser i kommuneorganisasjonen. Nå foregår et reguleringsarbeid på tomte Noresundanlegget, for å legge til rette for bygging av ny skole med tentativ oppstart sommer/høst 2023. Den dimensjoneres for en relativt kraftig vekst i elevtallet, og skolen skal kunne huse opptil 320 elever. Ut ifra kjente fødselstall vil det være 205 grunnskoleelever i skoleåret 2028/2029. For å kunne utnytte større deler av kapasiteten kreves det at attraktivitetsarbeidet lykkes. Med en antakelse om at byggetida er anslagsvis to år, kan elever og lærere glede seg til å ta i bruk en ny og moderne skole høsten 2025.

Krødsherad har høye ambisjoner både politisk og administrativt. Dette er et godt utgangspunkt for å få til noe, og det er et godt «skyv» både innenfor tjenestene og for samfunnsutviklingen. Like fullt er det sånn at tilgjengelige administrative ressurser og kapasitet ikke gjør det mulig å omsette alle ambisjoner i praktisk handling. Det å bli dyktigere på å prioritere de viktigste tinga blir vesentlig framover, og nedsida er at «noe» må nedprioriteres eller velges bort. For å lykkes med å skape vekst og utvikling, ved siden av den svært omfattende kommunale drifta, må nettopp dette arbeidet prioriteres. I budsjettdokumentet er det foreslått oppdrag for 2023 med forankring i kommuneplanens samfunnsdel. Dette er forsøkt gjort med en viss nøkternhet, og med bakgrunn i kapasitet. Svaret på om kommunestyret synes dette er riktige prioriteringer vil foreligge i midten av desember.

For 2023 gis områderegulering Krøderen, områdereguleringer på Norefjell og områderegulering Noresund høy prioritet. I tillegg kommer et ny plan med stort volum på Hovdekollen, og det er fra utbygger på Olbergmoen signalisert byggestart i 2023. Dette er alle fysiske grep som legger til rette for vekst og økt aktivitet i Krødsherad. Det er fra tidligere satt at betydelige investeringsmidler til stedsutvikling Krøderen. Kommunedirektøren foreslår at denne avsetningen brukes til å dekke både Krøderen og Noresund da tidligere vedtatte midler beløper seg til nesten 10 mill. kr. For å gjennomføre områdereguleringene vil det bli leid inn ekstern konsulent. Ideelt sett burde sektor samfunnsutvikling bli styrket med minst ett årsverk på plan-/næringssida. Det er ikke funnet rom for dette i 2023, men ett nytt årsverk er foreslått fra og med 2024.

På tross av lavere vekst i inntekter enn forventet pris- og kostnadsvekst, og betydelig økning i rentekostnader, foreslås det ikke å redusere tjenestenivået for 2023. Skole og barnehage videreføres med dagens bemanning, og omsorg styrkes med en stilling som blir frigjort. Videre er det avsatt et sju-sifret beløp for å være forberedt, dersom det skulle bli behov for å iverksette tiltak i fastlegetjenesten. Hovedårsaken til at dette er mulig, er at den forventede økningen i strømkostnader på 5 mill. kr. foreslås dekket av fond. Kommunedirektøren har behov for å understreke at dette anses som en engangshandling, og det er ikke en bærekraftig løsning på sikt. Fra 2024 foreslås det en økning av eiendomsskatten på en promille. Det er også prioritert midler til

digitalisering, et område som er viktig å prioritere både for å skape bedre flyt og øke effektiviteten i organisasjonen.

På investeringssida er det ny skole og etablering av ny brannstasjon og teknisk sentral som er de største postene. Det er også foreslått avsetninger til nye returpunkt, tiltak i hovedplan for vann og avløp, fornyelse av kommunehuset og tiltak for energieffektivisering. Det å drifte de kommunale byggene mer effektivt blir viktig å lykkes med, og sambrukstankegangen vil få en sentral plass i videre planlegging.

På gebyrsida foreslås det å strekke økningen så langt som selvkost-regelverket tillater det. Det innebærer likevel en kraftig økning for abonnentene fra 2022-nivå, og særlig innenfor avløp.

Avslutningsvis er det på sin plass å trekke fram innsatsen vel-foreningene gjør for å skape gode bo-miljøer. Dette arbeidet er svært verdifullt for lokalsamfunnene, og bidrar også til å bygge stolthet. Det å få til en god interaksjon mellom kommune og sivilsamfunn blir en vesentlig faktor for videre samfunnsutvikling, og administrasjonen skal både være en god tilrettelegger og en solid heia-gjeng!

Noresund, 24.11.2022

Stig Rune Kroken
kommunedirektør

1.1 Nasjonale økonomisk premisser

Den disponible rammen til å drifte det offentlige Norge og velferdstjenestene vil krympe betydelig i årene framover. Lavere avkastning fra Oljefondet, lavere skatteinntekter som en følge av at det blir flere pensjonister og en større belastning på folketrygden er hovedårsakene. Levealderen øker, og det blir født færre barn. Med dette følger et stort behov for øking av pleie- og omsorgstjenester. Hvis vi i framtida yter de samme tjenestene som i dag pr innbygger, og kun justerer for vekst og sammensetning i innbyggermassen, forventes det mer enn en dobling av tjenestebehovet innenfor pleie- og omsorgstjenestene fram til 2050. Behovet for økt kapasitet innenfor disse tjenestene inntreffer allerede nå. Rent praktisk vil det bli en utfordring med å skaffe tilveie tilstrekkelig arbeidskraft. Mens det i 2020 var fire personer i arbeidsfør alder pr person over 67 år, vil dette synke til 2,2 i 2060.

Med dette bakteppet står kommunal sektor foran en kraftig omstilling. Med færre barn og flere eldre er det åpenbart at ressurser må dreies fra oppvekst til pleie og omsorg. Dette vil imidlertid ikke være nok. Framtidens eldreomsorg må løses på nye måter, og løsningen er mer sammensatt enn å øke volumet på tradisjonelle hjemmetjenester og institusjonsplasser. Fornyselsen av eldreomsorgen vil utover særlig en styrking av hjemmetjenesten, være en videreutvikling av velferdsteknologiske løsninger og innføring av flere differensierte trinn i omsorgstrappa. Samtidig vil det å legge til rette for at innbyggere kan ha en tettere sameksistens gjennom nye og tilgjengelig bo-former kunne bli aktuelt. Krødsherad kommune sin boligstrategi blir viktig for å møte fremtidens omsorgsbehov. Det legges opp til å starte arbeidet med denne strategien i 2023.

I Krødsherad viser framskrivninger fra KS, basert på middel-alternativet til SSB, at behovet for ansatte innenfor pleie- og omsorgstjenestene øker med 30 % fram til 2031 - forutsatt at tjenestene gis på samme måte som i dag. I samme periode reduseres behovet for ansatt-ressurs innenfor barnehage og skole med 38 % gitt samme forutsetninger.

1.2 Befolkningsutvikling

Telemarkforskning beskriver en sannsynlig nedadgående befolkningsutvikling i Krødsherad kommune frem mot 2050. Det forventes sterk vekst i antall personer over 66 år, nedgang i aldersgruppen 0- 15 år og nedgang i aldersgruppen 20-66 år hvor vi hovedsakelig finner arbeidsstyrken i kommunen. Befolkningsutviklingen kan snus ved å øke bostedsattraktiviteten.

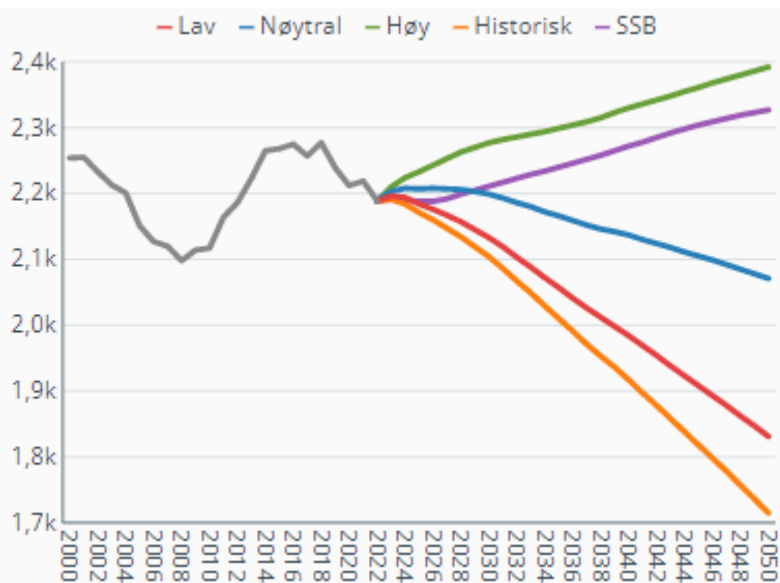
Telemarkforskning sier følgende i sin vurdering:

«Med nøytral attraktivitet vil folketallet i Krødsherad synke fra 2189 innbyggere i 2022 til 2071 innbyggere i 2050. Krødsherad har hatt en lav samlet attraktivitet de siste ti årene. Hvis det fortsetter, blir nedgangen mye sterkere. Scenariet med historisk attraktivitet har bare 1715 innbyggere i 2050.

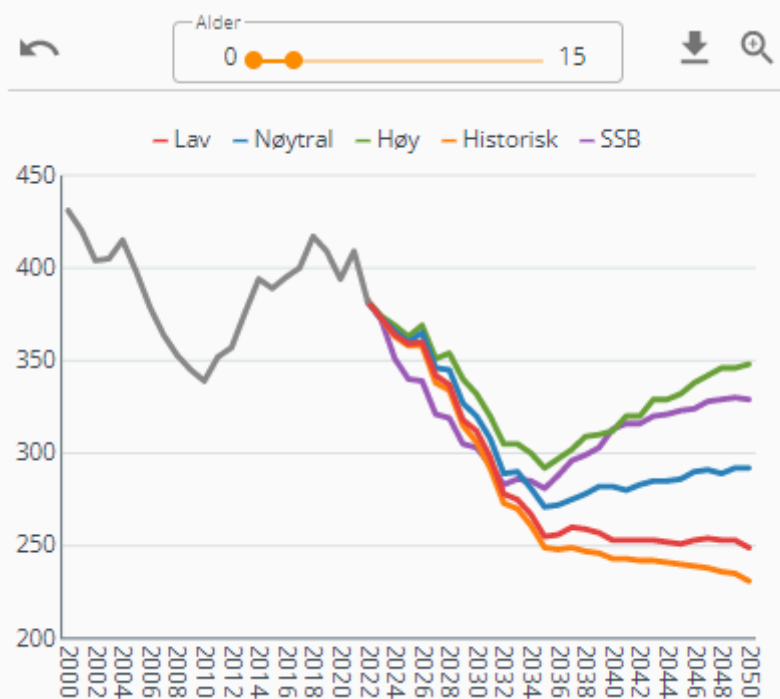
Dersom Krødsherad lykkes med å skape høy attraktivitet for bosetting og næringsliv, vil det bli en vekst opp til 2 392 innbyggere i 2050.

Det vil være mest sannsynlig at folketallet i Krødsherad vil synke fram til 2050, men det er altså en mulighet for å skape vekst dersom en lykkes med å skape høy attraktivitet

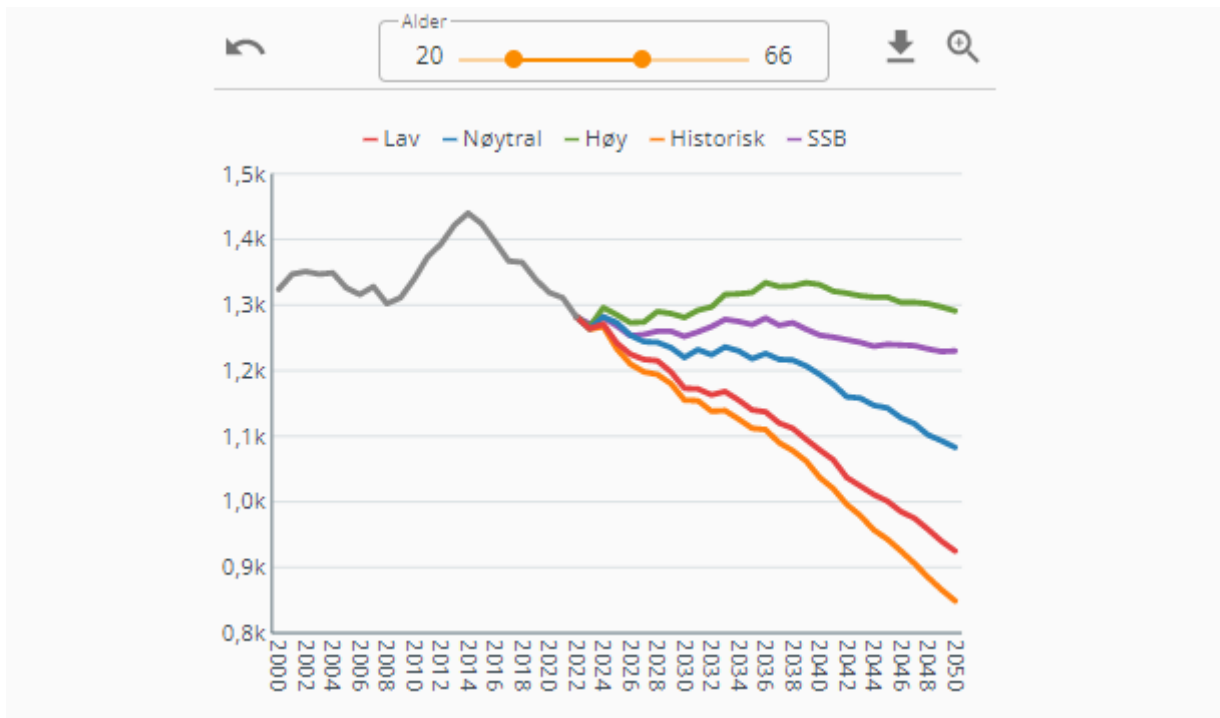
I figurene vises de fire scenariene for folketallsutviklingen i Krødsherad fram til 2050. SSBs siste framskriving for Krødsherad som ble publisert juli 2022 er også lagt inn».

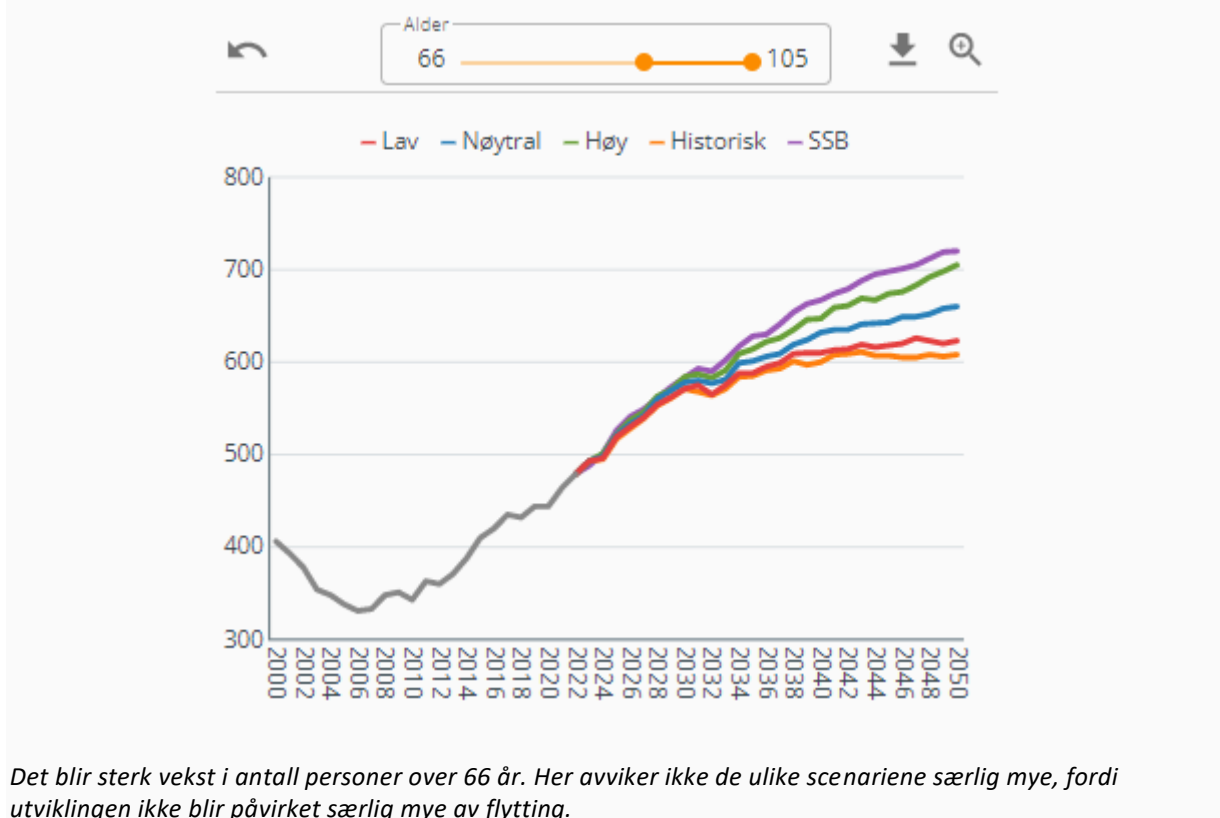
Beregnet befolkningsutvikling med bakgrunn i lav, nøytral, høy og historisk bostedsattraktivitet.

Antall barn fra 0-15 år vil synke fram til 2035 i alle scenariene. Med middels eller høy attraktivitet kan det bli vekst i antall barn etter 2035.

Antall innbyggere i aldersgruppen 20-66 år, der vi finner arbeidsstyrken, vil synke med nøytral eller lav attraktivitet. Kun med høy samlet attraktivitet kan det bli vekst.

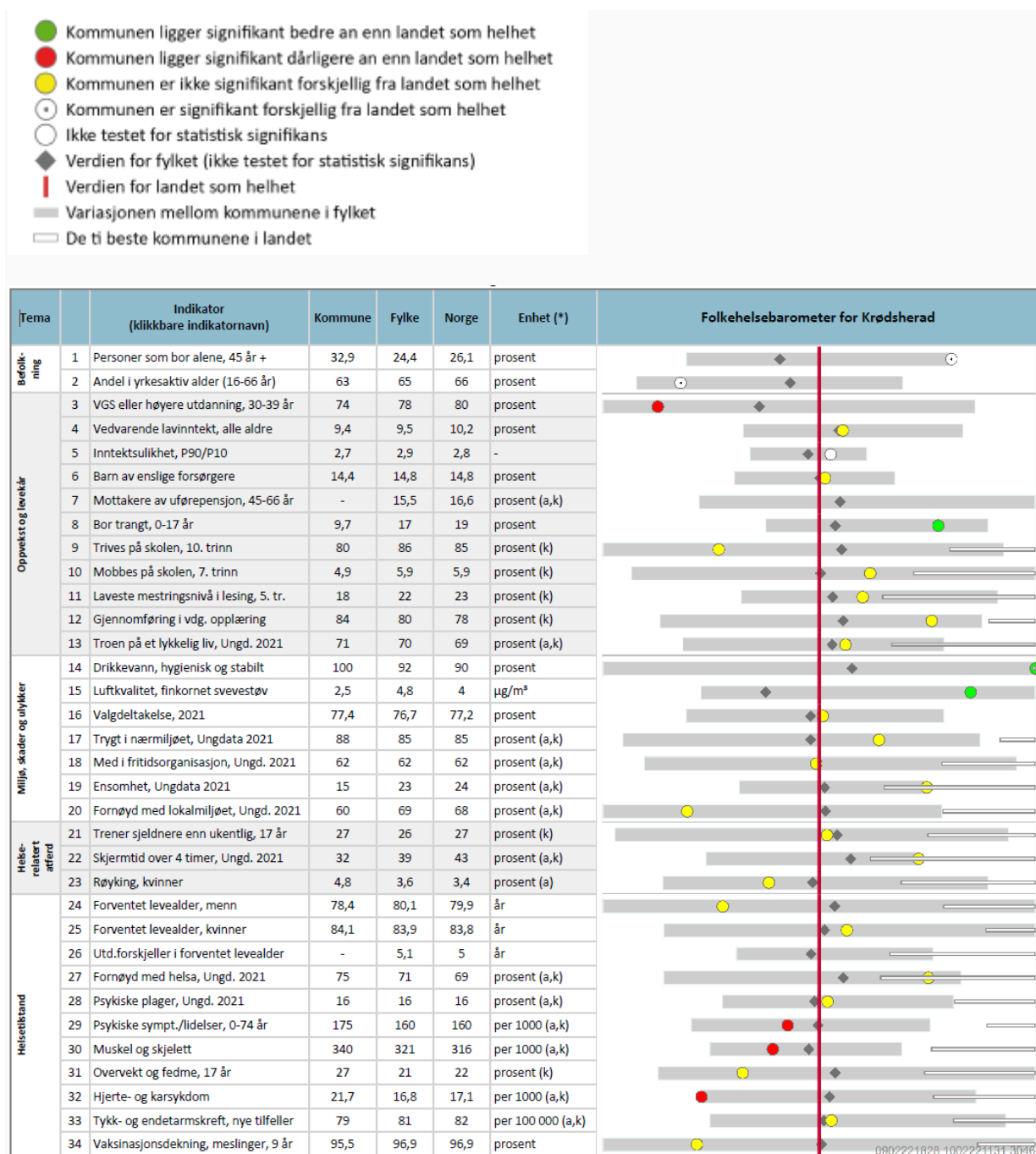

Det blir sterk vekst i antall personer over 66 år. Her avviker ikke de ulike scenariene særlig mye, fordi utviklingen ikke blir påvirket særlig mye av flytting.

1.3 Folkehelse

God livskvalitet er et viktig mål for folkehelsearbeidet. Livskvalitet omfatter både objektive faktorer som økonomi, boforhold og deltakelse i samfunnet, og subjektive faktorer som glede, mening, engasjement og tilfredshet. Tallmateriale er hentet fra Folkehelseinstituttets folkehelseprofil for Krødsherad 2022. Indikatoren som peker seg ut som mest negativ er andelen innbyggere 30-39 år med videregående skole eller høyere utdanning.

Folkehelsebarometeret for Krødsherad kommune 2022

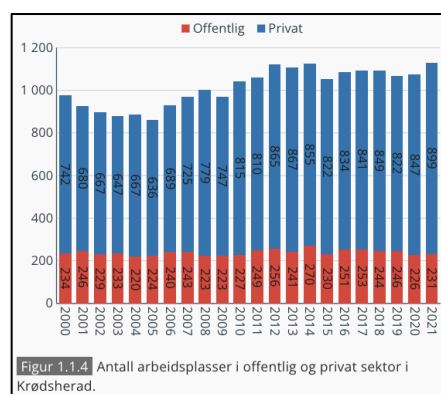
1.4 Næringsattraktivitet

Næringsattraktivitet er ikke et forhold som kan sees på isolert. Det henger ugjenkallelig sammen med besøksattraktivitet og bostedsattraktivitet. Områder med høyere vekst i folketallet enn gjennomsnittet, vil få vekstimpulser til bedrifter som har et lokalt marked. De bransjene som blir påvirket av befolkningsveksten og besøkstall er handel, servering, overnatting, bygg og anlegg, barnehager og skoler og private helsetjenester. Arbeidsplassveksten antas også å bli påvirket av lokale forhold. Effekten av lokale forhold fanges opp av begrepet næringsattraktivitet.

Næringslivet på et sted blir påvirket av to strukturelle forhold: bransje-sammensetningen og befolkningsveksten. Med relativt lav/negativ befolkningsvekst, og liten variasjon i næringslivet, kan vi legge til grunn at Krødsherad kommune, isolert sett, er sårbare når det gjelder næringsattraktivitet for kommunen isolert.

I figuren til venstre kan vi se antall arbeidsplasser i Krødsherad, fordelt på offentlig og privat sektor i årene fra 2000 til 2021. SSB endret metoden for å beregne antall sysselsatte i 2015. Den nye metoden ga omtrent fire prosent færre arbeidsplasser i næringslivet.

Det var vekst i antall arbeidsplasser i Krødsherad mellom 2005 og 2014. Etter 2014 ble det færre arbeidsplasser i kommunen, inntil det kom et hopp i antall arbeidsplasser i 2021. På slutten av 2021 var det 899 arbeidsplasser i næringslivet i Krødsherad, mens det var 231 arbeidsplasser i offentlig sektor.

Figur 1.1.4 Antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Krødsherad.

Arbeidsplassutvikling - SSB 2010 - 2021

Status Næringsattraktivitet

Prosentvis vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet er en del av nasjonal benchmark for å måle et geografisk område sin næringsattraktivitet. Tall fra 2021 forteller om en positiv utvikling for Krødsherad kommune. Fra 2012 til 2021 har kommunen hatt 9,8 % vekst i antall private arbeidsplasser. Noe som er det nest høyeste i Ringeriksregionen (Bare slått av Hole på 17,2 %). Sammenlignet med våre andre samarbeidsregioner (Hallingdal og Kongsberg), er Krødsherad kommune sin arbeidsplassvekst godt over gjennomsnittet, og på 70. plass av norske kommuner.

Er en kommunens isolerte næringsattraktivitet relevant?

Verken næringsliv eller arbeidstakere forholder seg i særlig grad til kommunegrenser eller forvaltningsområder. Lokale myndighetsforhold som påvirker, er formueskatt og eiendomsskatt. Flere lokalgeografiske og infrastrukturelle forhold er premisser for næringsattraktivitet. Flere av disse er under lokal myndighetskontroll eller påvirkning. Dette kan være forhold som kraft, vei, jernbane, vann og avløp, beredskap (sikring av private verdier) m.m.

Som det fremgår av ingressen, er det noen forhold som er viktigere enn de øvrige, og det er tilgang til kompetent arbeidskraft og nettverk (klyngeeffekt).

Ringeriksregionen og næringsattraktivitet

I 2021 ble Krødsherad Kommune del av samarbeidet i Ringeriksregionen. Samarbeidets formål er «å initiere, utvikle og støtte politikk og tiltak som fremmer bærekraftig vekst og utvikling i regionen og styrker regionens posisjon som konkurransedyktig region innen Viken fylke og Osloregionen».

Ringeriksregionen består av Hole, Ringerike, Jevnaker, Modum og Krødsherad kommuner. De store statlige infrastrukturprosjektene på veg og bane vil korte ned reisetiden til Oslo og omegn betydelig. Ringeriksbanen vil utvide pendlerområdet og knytte Ringeriksregionen tettere sammen med bo- og

arbeidsmarkedene der. Videre vil regionen få kortere avstand til Oslo lufthavn, Gardermoen, som gir regionen større tilgang på internasjonale markeder og kunnskapsmiljøer.

I 2022 vedtok Krødsherad kommune, sammen med øvrige kommunene i regionen, en næringspolitisk strategi, som særlig peker på seks områder hvor kommunene på selvstendig grunnlag, og i samarbeid med næringslivet, bør ha planfestede tiltak for å sikre utvikling og vekst:

1. Proaktiv arealforvaltning og optimal bruk av tilgjengelige arealer.
2. Klynger og nettverk.
3. Kunnskap og kompetansebygging.
4. Trekke virksomheter og kompetanse til regionen.
5. Entreprenørskap og innovasjon.
6. Næringsutvikling knyttet til regional vekst og offentlige investeringer.

Næringspolitisk strategi vedtatt i Krødsherad kommune august 2022

Næringsattraktivitet og næringsutvikling for 2023 og fremover

Krødsherad kommune vil i løpet av vinteren utarbeidede, behandle og vedta en handlingsplan for næringspolitisk strategi. Utfra innledende kartlegging, er det særlig tre områder som ønskes prioritert (I prioritert rekkefølge): Proaktiv arealforvaltning, klynger og nettverk og trekke virksomheter til regionen. Dette er de antatt mest effektive områdene, hvor kommunen som planmyndighet og tilrettelegger, har stor påvirkning. I tillegg utarbeider Ringeriksregionen regionale tiltak for flere områder.

Som del av budsjettet, finner vi tiltak til områderegulering og stedsutvikling, samt generelt økt plankapasitet de neste årene.

2. Føringer og forventinger

Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 hovedmål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Regjeringen har bestemt at disse bærekraftmålene, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. De 17 målene er:

Regjeringen ønsker at all samfunns- og arealplanlegging skal være basert på åpen dialog og medvirkning. I mai 2019 ble det vedtatt nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, som gir føringer for samfunnsplanleggingen og legger spesielt vekt på følgende fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Regler for utforming av kommuneplan, handlingsdel og budsjett/økonomiplan står i plan- og bygningsloven § 11-1 og §11-2. Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. 18. juni 2020 vedtok Krødsherad kommunestyret kommuneplanens samfunnsdel 2019-2032, som er tufta på FNs bærekraftsmål.

Kommuneplanens samfunnsdel skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 14-2 bokstav a kan inngå i eller utgjøre handlingsdelen. Krødsherad kommunes budsjett- og økonomiplan er kommuneplanens handlingsdel. Budsjettet er første år i økonomiplanen og er bindende. Økonomiplanen er retningsgivende for de tre neste årene.

Krødsherads overordnede mål er å være en kommune i vekst og utvikling, i tråd med FNs bærekraftsmål. Bærekraftig utvikling er en samfunnsutvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.

For å hjelpe kommunen i den ønskede retning ble visjonen om å være et «*Vertskap i verdensklasse*» vedtatt i kommunestyret i desember 2018. Visjonen er tuftet på kommunens verdier «*Imøtekommenhet, raushet og inkludering og nytenkning*». Krødsherad kommune identifiserer seg også med MOT-verdiene, og vi forplikter oss med det til å bruke MOT-filosofiens tre grunnleggende verdier som plattform i samfunnsbyggingen: MOT til å leve, MOT til å bry seg, MOT til å si nei.

3. Mål og strategier

Med utgangspunkt i kommunens visjon og verdier, samt nasjonale og internasjonale forventninger, har kommuneplanens samfunnsdel gitt retning for utviklingen av Krødsheradsamfunnet fram mot 2032.

Samfunnsdelen strekker seg altså over en periode på 12 år fra 2020 til 2032. Dette er en lang periode og alle mål kan ikke nåes i løpet av ett budsjettår. I budsjettet må det belyses og prioriteres hvilke fokus administrasjonen skal ha i 2023, og videre i kapittelet er det foreslått konkrete oppdrag.

For å være lett gjenkjennelig, har Kapittel 3 i dette budsjettet har samme format som samfunnsdelen. Tabeller for samtlige mål («slik vil vi ha det»), sammen med de definerte strategiene («slik vil vi gjøre det»), er med for å vise helheten i samfunnsdelens ambisjoner. I tabellene foreslås i hovedsak nye oppdrag som i løpet av 2023 skal bidra til å nå noen av samfunnsdelens langsiktige mål. På denne måten får vi en kontinuitet og en rød tråd i hvor vi skal, og hva som står igjen for årene etter 2023. Det er også i disse tabellene det skal rapporteres for status i tertialrapporter og årsrapport, slik at dette også blir gode politiske verktøy for å følge opp samfunnsdelen og samfunnsutviklingen. Tabellene vil ved rapporteringen bli komplettert med enkeltprosjekter og større tiltak som er under arbeid.

Krødsherad kommune har få administrative ressurser i alle deler av organisasjonen. Tjenestene er i hovedsak bemannet på nivå med øvrige kommuner ut ifra volum. Kompetanse, engasjement, fleksibilitet, arbeidsinnsats og dugnadsånd gjør at tjenestene og forvaltningen likevel holder et godt nivå. Kapasiteten utfordres av summen av alle MÅ-oppgaver, og det er krevende å også prioritere tjeneste- og samfunnsutvikling i ønsket grad. Det blir derfor svært viktig å prioritere OG nedprioritere/velge bort oppgaver, for å ha mulighet til å målrette innsatsen mot de aller viktigste innsatsområdene.

For 2023 peker områderegulering/stedsutvikling Krøderen, områderegulering/stedsutvikling Noresund, områdereguleringer Norefjell og næringsutvikling generelt seg ut som de mest sentrale innsatsområde innenfor samfunnsutviklingen. Det vil også komme en stor plan for Hovdekollen. Innenfor samfunnsutvikling/plan vil renovasjon og hovedplan vann & avløp legge beslag på betydelige administrative ressurser. I sum overgår dette den ledige interne kapasiteten kraftig, og det må leies inn konsulenter for flere av prosjektene. Det må fortsatt satses på samarbeid med velforeningene og frivillig sektor, som vil ha en sentral rolle i lokalsamfunnsutviklingen på «sine» steder. Et viktig innsatsområde for kommunen, blir å koordinere innsatsen som ytes for samfunnsutvikling gjennom frivillig sektor.

På eiendomssida er ny skole og ombygging av Nordekk-bygget hovedpostene. Begge prosjektene er store løft for organisasjonen. Det er også riktig å nevne at arbeidet med å etablere «Krødsherad-skolen» innholdsmessig vil fortsette. Det å smelte sammen to kulturer, to tradisjoner, spleise to personell, forenes om en tilnærming til læring – et arbeid som vil fortsette gjennom 2023.

At Norefjell er kategorisert som et bærekraftig reisemål anses som svært viktig. Noe av ideen bak prosjektet «Grønn og sømløs mobilitet» er å utnytte volumet på fjellet til også å skape vekst nede i bygda. Pr nå drives et pionerarbeid som gjør at andre destinasjoner kikker til Krødsherad. Arbeidet med å etablere Krødsherad som reiselivskommune bør fortsette.

Det kunne vært skrevet langt om alt det gode arbeidet som daglig pågår i tjenestene, og det hadde ikke vært vanskelig å omtale flere nye og viktige prosjekter her i innledningen. Kommunedirektøren har valgt å trekke fram de store prosjektene som vil påvirke organisasjonen i stor grad i 2023 og videre utover i økonomiplanperioden. I det videre foreslås det prioriterte oppdrag innenfor det som

kapasitetsmessig anses som mulig å gjennomføre i 2023, i samklang med kommuneplanens samfunnsdel og tidligere enkeltvedtak. En av erfaringene med dette arbeidet er at strategiene befinner seg på ulikt nivå, noe som har gjort at oppdragene har ulike omfang.

1 Å BO I KRØDSHERAD

Å BO omhandler fasiliteter, tilbud og tjenester i hjemmet og nært hjemmet

1.1 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad er et innovativt og bærekraftig samfunn som gjør det attraktivt å bo i bygda

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Sikrer god infrastruktur i alle deler av kommunen		
Etablerer gode fellesløsninger for kommunaltekniske tjenester, men er åpne for alternative løsninger der det er hensiktsmessig og fornuftig		
Har høyhastighetsbredbånd i hele kommunen	Søke N-KOM midler til ytterligere utbygging av høyhastighetsbredbånd/ annen teknologi	Samfunnsutvikling
Tilbyr teknologiløsninger og teknologiopplæring i alle livsfaser		
Har gode løsninger for velferdsteknologi		
Bruker nettbaserte og mobilbaserte løsninger for kommunikasjon med innbyggerne		
Oppfordrer til småskala energiproduksjon basert på sol, vind og vann		

1.2 SLIK VIL VI HA DET:

Noresund og Krøderen er levende og innbydende tettsteder med gode primært tilbud og aktivitetsmuligheter for både innbyggere og besøkende

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Opprettholder barnehagetilbud i begge tettstedene		
Opprettholder grunnskoletilbud i begge tettstedene – NB nytt vedtak 18. mars 2021		
Legger til rette for tilgjengelige boligtomter og leiligheter nær barnehager/skoler	Gjennomføre grunnerverv på Krøderen.	Samfunnsutvikling
Legger til rette for dagligvaretilbud i begge tettstedene		
Legger til rette for etablering av mer detaljhandel		
Har tilrettelagte møteplasser for mennesker i alle aldre		
Har gode arenaer for aktiviteter; ute og inne		
Sikrer god tilgang til Krøderfjorden med badeplasser og båtplasser		
Gir aktiv støtte til velforeninger i arbeid med å forskjønne tettstedene	Potten til velforeninger videreføres.	Samfunnsutvikling

1.3 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad er ei trygg bygd å bo og oppholde seg i, og kommunen er godt forberedt på å møte og håndtere uønskede hendelser

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Har oppdaterte beredskapsplaner, basert på relevante risiko-scenarier, for å kunne håndtere uønskede hendelser	Sørge for at nødvendig planverk og ROS-analyse er oppdatert.	HOI
Gjør løpende risiko- og sårbarhetsvurderinger på hvordan klimaendringer vil kunne påvirke samfunnssikkerheten, og innarbeider disse i aktuelt planverk		
Har et forpliktende samarbeid med nødhjelpsetater og øvrige beredskapsaktører		
Samhandler med frivillige og næringsliv	Videreutvikle og utvide innholdet i Frivilligsentralen, nå med 100 % ressurs.	Styret og daglig leder
Dimensjonerer tjenestene for de som til enhver tid oppholder seg i kommunen		
Etablerer en effektiv og god befolkningsvarsling		

1.4 SLIK VIL VI HA DET:

I Krødsherad er det enkelt og trygt å ferdes

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Videreutvikler oss som Trafikksikker kommune	Ble re-godkjent som Trafikksikker kommune for tre nye år i nov. 2022, vil jobbe aktivt med planen i 2023.	Samfunnsutvikling
- har en aktiv oppfølging av vedtatt kommunedelplan for trafikksikkerhet	Planen rulleres i løpet av 2023.	Samfunnsutvikling
- legger til rette for trygg skolevei innen 4 km fra skolene, slik at barn og foreldre opplever det som trygt å gå/sykle til og fra skolen		
- oppretter trafikksikre soner rundt skolene	Hensyntas i planleggingen av ny skole.	Samfunnsutvikling
- opparbeider gang- og sykkelveier	Prosjekter gangstien Norekrysset-Norelia	Samfunnsutvikling

1.5 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsheradsamfunnet har attraktive, tilpassede og varierte tomter og boliger som innbyr til et varmt naboskap

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utarbeider en boligstrategi som fremmer ny byggeaktivitet, bolyst og raust og inkluderende naboskap	Igangsette områderegulering Krøderen Igangsette områderegulering Noresund	Samfunns- utvikling
Tillater variasjon av boligtyper og utforming	Igangsette arbeidet med en helhetlig boligstrategi.	Samfunns- utvikling og Livsløp
Vektlegger sentrumsutvikling og møteplasser		
Tillater bosetting i fritidsboliger etter definerte vilkår		
Legger til rette for helårs bosetting for sesongarbeidere		
Har en aktiv rolle overfor utbyggere og investorer	Initiativer følges opp fortløpende og tett.	Samfunns- utvikling
Gir fortsatt mulighet for spredt boligbygging innenfor LNF sone 2		

1.6 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad har gode og tilrettelagte transportløsninger som binder sammen bygda, fjellet og verden omkring oss

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Legger til rette for nye transportløsninger og grønn mobilitet	Prosjektet «Grønn og sømløs mobilitet» søkes videreført.	Kommunedirektør
Arbeider for god standard på innfartsveier til bygda		
Sikrer og legger til rette for god helårsstandard og godt vedlikehold på kommunale og fylkeskommunale veier, samt Norefjellveien		
Påvirker til en felles løsning for bomplasseringer over Norefjell		
Etablerer ladepunkter for el-biler og el-båter		
Arbeider for en realisering av Ringeriksbanen, med et naturlig og nært tilknytningspunkt for denne	Deltar aktivt i dette arbeidet som medlem av Ringeriksregionen.	Kommunedirektør

2 Å LEVE I KRØDSHERAD

Å LEVE omhandler tjenester og tilbud i nærmiljøet og lokalsamfunnet ut over det å bo

2.1 SLIK VIL VI HA DET:

I Krødsherad har alle innbyggerne god livskvalitet

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utvikler tilbud og etablerer gode møteplasser for mennesker i alle aldre og livssituasjoner	Tilrettelegge for å skape nye arenaer for møter mellom generasjoner, herunder lekeplass på Kryllingheimen.	Livsløp
Innarbeider folkehelseperspektivet i alle planer og virksomheter	Etablere folkehelsesteam	Livsløp
Oppfordrer innbyggerne til positive valg og helsefremmende livsstil	Få på plass tilbud om postkasseturer og stolpejakt Utrede matordning for grunnskolen Utrede muligheten for å etablere BUA	Livsløp – utfordre Frivillig-sentralen Livsløp og frivillig-sentralen
Videreutvikler turstier nær tettstedene		

2.2 SLIK VIL VI HA DET:

I Krødsherad har barn og unge en trygg oppvekst og gode utviklingsmuligheter

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Verdiene imøtekommenhet, raushet, inkludering og nytenking er innarbeidet i barnehager, skoler og SFO		
Utvikler barnehage og skole som trygge sosiale arenaer tuftet på MOT-verdiene		
Skolene samskaper med næringsliv og frivillighet for å styrke lokal vertskapskompetanse og stolthet		
Gir et godt og variert barnehagetilbud hvor det enkelte barn blir sett		
Tilbyr en god skole som gir den enkelte elev et godt læringsutbytte		
Opprettholder god tilgjengelighet til helsesykepleie		
Setter fokus på sosiale ferdigheter og fysisk aktivitet i både barnehage, skole og SFO		
Opprettholder og utvikler kreative og inkluderende fritidsarenaer for barn og unge	Videreutvikle tilbudet i Ungdomsklubben for å legge opp til økt bruk.	Livsløp
Tilbyr gode og støttende arenaer for foreldre og foresatte		

2.3 SLIK VIL VI HA DET:

Det er godt å være gammel i Krødsherad

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Gir et trygt og tilpasset tilbud i hele omsorgstrappa		
Verdsetter eldre som en ressurs i vertskapssamfunnet		
Tilbyr gode møteplasser som forebygger ensomhet og bygger sosiale fellesskap på tvers av eldre		
Utvikler sentrumsnære boliger tilpasset eldre		
Tilrettelegger for og stimulerer til fysisk aktivitet	Frivilligsentralen utfordres til å etablere nye tilbud	Styret og leder Frivilligsentral.
Benytter frivilligsentralen aktivt		

2.4 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad har gode helsetjenester for både innbyggere og besøkende

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utarbeider en helhetlig plan for helse og omsorg		
Gir et differensiert helsetilbud som imøtekommer ulike behov	Innføre modellen med AKS jfr. plan for legetjenester.	Livsløp
Påvirker til opprettholdelse av tilbud om Helseekspress		
Legger til rette for et velutstyrt treningssenter		

2.5 SLIK VIL VI HA DET:

Kulturlivet i Krødsherad innbyr til engasjement, og gir spennende opplevelser for innbyggere og besøkende

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Tar en koordinerende rolle overfor profesjonelle aktører innen kunst, kultur og reiseliv		
Er en aktiv medspiller for det frivillige kulturlivet	Utforske muligheten for esport-tilbud i samarbeid med idrettslaget	Livsløp
Binder fjord og fjell og lokalsamfunn sammen		
Legger til rette for aktiviteter knyttet til Krøderfjorden	Utrede mulighetene for bobilparkering og tømmestasjon	Samfunns-utvikling
Utvikler kulturskolen med varierte tilbud		

2.6 SLIK VIL VI HA DET:

Frivillighet og personlig initiativ blomstrer

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Legger til rette for et godt samspill mellom kommune og frivillig lag og foreninger		
Videreutvikler en aktiv frivilligsentral	Det igangsettes nye tilbud i Frivilligsentralen ref. punkt 1.3	Styret og leder Frivilligsentral.
Etablerer BUA med utleie av utstyr	Det søkes om eksterne midler for å etablere BUA som lokalt tilbud.	Styret og leder Frivilligsentral.
Bidrar til gode rammebetingelser for frivilligheten		
Opprettholder gratis bruk av kommunale bygg og anlegg til frivillige lag og foreninger		
Gir økonomisk støtte til frivillige organisasjoner gjennom kulturmidler		
Setter pris på ildsjelene		
Deler jevnlig ut frivillighetspris, kulturpris og ildsjelpris		

2.7 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad er ei grønn bygd hvor det er enkelt for alle å ta miljøbevisste valg

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utarbeider en kommunedelplan for klima og miljø som vektlegger det grønne skiftet, naturmangfold, utslipp og energibruk		
Jobber aktivt med klimatilpasning i alle planprosesser		
Satser på miljøvennlige og bærekraftige løsninger ved nybygg	Utforske mulighetene for bruk av solkraft i kombinasjon med energieffektive løsninger i eksisterende- og nye bygg.	Samfunns-utvikling
Har full kildesortering av avfall både nede i bygda og på fjellet	Utrede mulighetene for gjenbruksstasjon (jfr. interpellasjon i kommunestyremøtet 27.10). Sees i sammenheng med «færre og større».	Samfunns-utvikling
Miljø-sertifiserer kommunen (Miljøfyrtårn)	Kommunehuset ble sertifisert i nov 2022. Sertifisere barnehager og Kryllineheimen i 2023.	Samfunns-utvikling

2.8 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad er en kommune som er bevisst på og forvalter sin kulturhistorie og sine naturressurser

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utarbeider en plan for kulturminner og kulturmiljøer	Oppstart av kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer	Livsløp
Har en nullvisjon for omregulering av dyrket og dyrkbar mark		
Har en bevissthet knyttet til bærekraftig forvaltningen av - naturmiljøer og naturmangfold		
- artsmangfold		
- fjellområder		
- krøderfjorden		
- vassdrag og våtmarksområder		
- utmarksområder		

3 Å ARBEIDE I KRØDSHERAD

Å ARBEIDE omhandler arbeidsplasser og næringsliv

3.1 SLIK VIL VI HA DET:

Gjennom alle årstider er Krødsherad en reiselivskommune med stort hjerterom

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Videreutvikler en felles strategi for Norefjell sammen med nabokommunene		
Etablerer et regionalt kompetansesenter for reiseliv lokalisert til Krødsherad		
Stimulerer til at Norefjell har et felles nettsted og et felles bookingsystem		
Bidrar til at Norefjell har et godt og variert tilbud innen helårsturisme som markedsføres bredt		
Knytter fjell og fjord tettere sammen som reiselivsmål		
Stimulerer til nye arbeidsplasser innen reiseliv og kulturisme i hele bygda		
Legger til rette for god infrastruktur		
Samarbeider med fritidsinnbyggere som ressurs for kommune og næringsliv		

3.2 SLIK VIL VI HA DET:

Næringslivet er en viktig ressurs i Krødsheradsamfunnet og har rammevilkår som gjør det attraktivt å være i kommunen

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utarbeider, i nært samarbeid med næringslivet, en strategiplan som særlig vektlegger bærekraft, næringsutvikling, kompetansebehov, samskaping og vertskapsfokus	Utarbeide lokal handlingsplan til « <i>Framover sammen</i> », i samhandling med næringslivet i Krødsherad Legge til rette for etablering av Næringslivsforening.	Samfunnsutvikling
Stimulerer til et innovativt næringsliv som tiltrekker seg arbeidskraft, innbyggere og besøkende		
Utvikler et godt samarbeid mellom kommune, skole og næringsliv	Utrede Ungt entreprenørskap som en del av skoletilbudet	Livsløp
Tilrettelegger med god infrastruktur		
Stimulerer til etablering av næringsklynger med relevant kompetanse		
Tilbyr kontorfellesskap for innbyggere, næringsliv, fritidsinnbyggere og besøkende		
Stimulerer til etablering av en næringslivsforening som en felles arena		
Styrker håndverksbedriftene som bærebjelke i næringslivet ved å benytte lokale entreprenører og håndverkere så langt det er mulig		

3.3 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad har et variert, innovativt og framtidsrettet landbruk som bidrar til verdiskaping, og som gir gode gjesteopplevelser

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utarbeider en strategiplan for landbruket i Krødsherad som vektlegger klimatilpasning, jordkvalitet, jordvern og tilleggsnæringer	Ses i sammenheng med handlingsplan til «Framover sammen» ref. punkt 3.2	
Stimulerer til økt produksjon av lokal og kortreist mat		
Stimulerer til robuste og varierte produsentmiljøer		
Sikrer et forutsigbart regelverk som stimulerer til at det bor folk på gårdene		
Tar en koordinerende rolle knyttet til arbeid med økologisk og regenerativt jordbruk		
Stimulerer til at utmarksressursene utnyttes til beiting og aktiv skogbruk		

3.4 SLIK VIL VI HA DET:

Krøderen er et attraktivt senter for utvikling av industri og opplevelser

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Stimulerer til at etablerte aktører videreutvikler sine virksomheter		
Tilbyr tilrettelagte arealer for industri på Slettemoen	Igangsette prosess for salg til industriaktør. Igangsette områderegulering Krøderen. Inngå EN partnerskapsavtale med velforeningen om sentrumsutvikling.	Samfunns- utvikling
Styrker Krøderbanen som et lokomotiv i kulturopplevelser		
Stimulerer til bruk av Krøderfjorden som næringsarena		

3.5 SLIK VIL VI HA DET:

Noresund er et innbydende handelsted for innbyggere og besøkende

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Videreutvikler Noresund som kommunesenter og innfallsport til Norefjell	Igangsette områderegulering Inngå EN partnerskapsavtale med velforeningen om sentrumutvikling.	Samfunns- utvikling
- etablerer et senter for servicefunksjoner for turister og gjester		
- bidrar til utvikling av tilbud basert på kveldsøkonomi		
- stimulerer til at etablerte aktører videreutvikler sine tilbud		
- tilrettelegger en tun-løsning med mulighet for aktivitet og gode opplevelser	Søkes ivaretatt gjennom dialog med utbygger- og eierinteresser på Olbergmoen, Kjørkehaugen og Noresund sentrum.	Samfunns- utvikling
- stimulerer til spennende arkitektur og design		
- knytter sentrum til Krøderfjorden		

3.6 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad kommune er en attraktiv arbeidsgiver med imøtekommende, rause og nytenkende medarbeidere

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utarbeider en god arbeidsgiverpolitikk for å rekruttere og beholde dyktige arbeidstakere	Lage en strategi for å rekruttere og beholde	HOI
Har en seniorpolitikk som stimulerer til at medarbeidere står lengre i arbeid	Utarbeide en livsfasepolitikk som inkluderes i arbeidsgiverpolitikken.	HOI
Arbeider aktivt for heltidsstillinger		
Vektlegger etter- og videreutdanning for de ansatte		
Stimulerer til et godt arbeidsmiljø som gjør at medarbeidere gleder seg til å komme på jobb		
Videreutvikler et godt partssamarbeid		

4 Å SKAPE I KRØDSHERAD

Å SKAPE omhandler å bidra til utvikling og nyskaping

4.1 SLIK VIL VI HA DET:

I Krødsherad vil vi hverandre vel, og vi har en kultur for å lykkes

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Tilrettelegger for vekst gjennom å være nysgjerrige på initiativ, koordinere, koble sammen og dele	Innovasjon innarbeides som en viktig grunnholdning og ferdighet i organisasjonen Delta på relevante utdanningsmesser Utarbeide en kommunikasjonsstrategi	HOI HOI HOI
Er framoverlente for å skape utvikling		
Vektlegger god dialog mellom utviklingsaktører og kommunen		

4.2 SLIK VIL VI HA DET:

NOREFJELL er kommunens merkevare

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Utvikler merkevaren NOREFJELL til å omfatte hele bygda med både fjellet og fjorden	Ref. punkt 1.6.	
Stimulerer til at NOREFJELL blir en helårsdestinasjon		
Hele bygda viser vertskap i verdensklasse gjennom å være imøtekommende, rause og inkluderende	Utrede muligheten for felles destinasjonsselskap for Norefjell-regionen	Samfunns-utvikling
Vektlegger gode opplevelser	Samme oppdrag som i boksen over. Reetablere Infrastrukturfondet for fortsatt å fungere som virkemiddel for å gjennomføre gode fellesskapsløsninger.	Samfunns-utvikling
Tar bærekraftperspektivet på alvor i utviklingen av fjellet og bygda		

4.3 SLIK VIL VI HA DET:

Krødsherad har en tydelig rolle i samarbeid på tvers av kommunegrenser og regioner

Strategi – slik gjør vi det	Oppdrag i 2023	Ansvarlig
Etablerer et regionalt kompetansesenter på reiseliv		
Har et godt forhold til nabokommunene		
Søker og utvikler tjenestesamarbeid der det er fornuftig	<p>Initiere prosess for mulig tjenestesamarbeid i Ringeriksregionen.</p> <p>Videreføre samarbeidet innenfor velferdsteknologi med nabokommuner</p>	<p>Kom.dir</p> <p>Livsløp</p>

4. Driftsbudsjett og økonomiplan

4.1 Forutsetninger

Under beskrives økonomiske utviklingstrekk, statsbudsjettet for 2023, kommunes finansielle måltall og organiseringen av kommunens budsjett- og økonomiplanarbeid.

4.1.1 Makroøkonomi

Statsbudsjettet Regjeringen legger opp til har en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 2,6 milliarder kroner. Dette tilsvarer en realvekst på 0,6 prosent. Inntektsveksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2022 i revidert nasjonalbudsjett. Ekstraordinære skatteinntekter på 14 mrd. kroner, samt bevilgninger knyttet til koronapandemien i 2022 er holdt utenom. Kommunene får en vekst i frie inntekter på om lag 1,7 mrd. kroner, mens fylkeskommunene får en vekst på 0,9 mrd. kroner. Veksten i frie inntekter må blant annet ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen. Det anslås en økning i demografikostnadene på 3,2 mrd. kr. Av dette skal om lag 2,6 mrd. kroner finansieres av de frie inntektene. Regjeringens beregninger viser at kommunenes handlingsrom i 2023 er begrenset, og at dette må skapes lokalt:

Vekst i frie inntekter	2,6 mrd.kr
- merkostnader demografi	2,6 mrd.kr
+ mindrekostnader pensjon	0,1 mrd.kr
<u>= Økt handlingsrom</u>	<u>0,1 mrd.kr</u>

4.1.2 Statsbudsjettet

Pris- og lønnsvekst

Pris- og lønnsvekst samlet for kommunesektoren (deflator) er anslått til 3,7 % for 2023. Det er da lagt til grunn en lønnsvekst på 4,2 %. Det er i anslaget for prisvekst tatt hensyn til at kommunene ikke mottar strømstøtte. Økte rentekostnader inngår ikke i deflatoren.

Skattøre

Den kommunale skattøren angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skattytere som tilfaller kommunesektoren. Skattøren fastsettes med sikte på at skatteinntektene skal utgjøre 40 % av kommunenes samlede inntekter.

I statsbudsjettet foreslås det at den kommunale skattøren for 2023 økes med 0,2 prosentpoeng til 11,15 %.

Kommunesektorens inntekter fra skatt på inntekt og formue anslås med dette opplegget å utgjøre 241,1 mrd. kroner i 2023. Dette tilsvarer en nominell reduksjon på om lag 5,0 % fra 2022. Reduksjonen må blant annet ses i sammenheng med de midlertidig høye skatteinntektene i 2022 på grunn av tilpasninger til endret skatt på utbytte.

Kraftinntekter og havbruk

Konsesjonskraft

De høye kraftprisene gir en vesentlig høyere verdi på konsesjonskraften. Noe av disse merinntektene må kommuner og fylkeskommuner dele med fellesskapet. Regjeringen foreslår en ettårig reduksjon i rammetilskuddet på til sammen 3 mrd. kr for fylkeskommuner og kommuner som har konsesjonskraftsinntekter og som ligger i områder med høyest strømpriser. Rammetilskuddet til kommunene reduseres med 2,2 mrd.kr og rammetilskuddet til fylkeskommunene med 0,8 mrd. kr.

Det kommunevise trekket er per dags dato ikke kjent. Fordelingen av trekket vil i utgangspunktet bli basert på kommunenes del av total mengde konsesjonskraft i de aktuelle prisområdene, verdsatt til forventet markedspris. For å få en mer rimelig fordeling vil regjeringen fram til 1. desember 2022 gi kommunene mulighet til å rapportere inn disponering av kraften. Basert på innsendt informasjon vil regjeringen fastsette den endelige fordelingen.

Høyprisbidrag

Regjeringen foreslår et høyprisbidrag på vann- og vindkraftproduksjon fra 1. januar. For store vannkraftverk vil likevel høyprisbidraget gjelde fra 28. september 2022. Høyprisbidraget skal utgjøre 23 % av kraftpris over 70 øre per kWh. Høyprisbidraget skal ikke påvirke vertskommunens inntekter på eiendomsskatt.

Økt grunnrenteskatt på vannkraft

Regjeringen foreslår fra og med inntektsåret 2022 å øke den effektive grunnrenteskattesatsen på vannkraft fra 37 % til 45 %. Små vannkraftverk betaler ikke grunnrenteskatt og blir derfor ikke påvirket av forslaget. Tiltakene kan virke inn på overskudd, utbytte og vertskommunenes eiendomsskatt framover.

Grunnrente på vindkraft og havbruk

Regjeringen foreslår å innføre grunnrenteskatt for landbasert vindkraftverk og på havbruk fra inntektsåret 2023 med 40 %. Forslaget om grunnrenteskatt på vindkraft er sendt på høring. 9 Både lokalsamfunn som stiller naturressurser til disposisjon, og fellesskapet, skal få en del av grunnrenta. Regjeringen legger opp til at halvparten av inntektene skal gå til kommunesektoren. Alle kommuner vil få inntekter fra grunnrente, men vertskommunen får en større andel.

Kommunesektorens inntekter er tredelt:

- produksjonsavgift går direkte til vertskommune
- naturressursskatt vil gå inn i inntektsutjevningen - ekstrabevilgning i rammetilskuddet
- fastsatt andel av grunnrente

Andre satsinger/endringer i rammetilskuddet

Allmennlegetjenesten

Regjeringen foreslår økte bevilgninger til allmennlegetjenesten med 690 mill. kroner i 2023. Helårseffekten er 920 mill. kroner. - For 2023 styrkes basistilskuddet med 480 mill. kroner. Rammetilskuddet til kommunene øker tilsvarende. - Det innføres et differensiert basistilskudd fra 1. mai 2023. - Rekruttere flere leger gjennom ALIS-avtaler. Ordningen styrkes med 200 mill. kr.

Barnehage

Reduksjon i maksprisen i barnehagen til 3000 kroner per måned fra 1. januar 2023. - Gratis barnehageplass fra det tredje barnet i familien som går i barnehage samtidig, fra august - Overgangsordning for redusert pensjonspåslag private barnehager fra januar 2022.

Barnevern

Barnevernsreformen -merkostnader som følge av økt finansieringsansvar. - Plikt til å utarbeide samværsplan. - Godtgjøring av sakkyndig oppnevnt av fylkesnemnd overføres til staten. Skole - Nytt prøvegjennomføringssystem øker graden av digitalisering. Gevinsten trekkes i rammetilskuddet. - Regelendringer ny opplæringslov.

Helse

Økte kostnader til forvaltning og drift av nasjonal e-helseløsning.

Sosialhjelp

Endring i regelverket for arbeidsavklaringspenger forventes å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp.

Helårseffekter av tiltak som ble iverksatt i 2022

- 12 timer gratis SFO på første trinn fra høsten 2022
- Lovfestet rett til barnekoordinator fra 1. august 2022
- Økte sosialhjelpsutgifter som følge av redusert dagsats for tiltakspenger
- Lovfesting av at kommunene ikke skal ta hensyn til barnetrygd ved vurdering av søknad om økonomisk sosialhjelp fra 1. september 2022.
- Økte veiledende satser for økonomisk sosialhjelp fra 1. juli 2022.

4.1.3 Finansielle måltall

Krødsherad kommunes vedtatte økonomireglement sier følgende om finansielle måltall:

*«**Finansielle måltall** skal fastsettes av kommunestyret (jf. KL§14-2), dvs politiske målsettinger for kommunens økonomiske utvikling. Disse vedtas hvert år i forbindelse med arbeidet med økonomiplan og budsjett. Våre måltall er basert på KS sine anbefalinger med følgende parametere; måltall for netto lånegjeld, netto driftsresultat og disposisjonsfond».*

Økonomisk handlingsrom – nøkkeltall brukt av KS for vurdering av økonomisk handlefrihet			
	Netto lånegjeld korrigeret for ubunde investeringsfond i pst av driftsinntekter	Netto driftsresultat inkl netto bunde avsetninger i pst av driftsinntekter	Disposisjonsfond inkl. regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i pst av driftsinntekte
	Over 75 pst av driftsinntekter	Under 1 pst av driftsinntekter	Under 5 pst av driftsinntekter
	65 - 75 pst av driftsinntekter	1 - 2 pst av driftsinntekter	5 - 8 pst av driftsinntekter
	Under 65 pst av driftsinntekter	Over 2 pst av driftsinntekter	8 pst av driftsinntekter

Hovedmålet er at kommunens økonomi skal styres mot måltall innenfor grønn sone. Eksakt beregning av måloppnåelse beregnes på bakgrunn av avsluttet regnskap.

Da budsjettet vedtas på nettoramme pr. sektor, er det først mulig når detaljbudsjettet er endelig å beregne måltallene i forhold til ovennevnte. Beregning legges fram for kommunestyret på et senere tidspunkt.

4.1.4 Organisering av budsjett- og økonomiplanarbeidet

Startskuddet for budsjettarbeidet for 2023 ble fyrt av i ledermøte tirsdag 30.08 da den sist tilsatte kommunalsjefen Gunnar Loe tyvstartet to dager før offisiell tiltredelse. Med en splitter ny toppledelse har prosessen og innholdet i prosessen vært noe annerledes enn tidligere år, og det har vært mye læring for alle.

Det politiske løpet har i større grad enn tidligere hatt et dialogpreg underveis. Det er gjennomført tverrpolitiske work-shops 15.09 og 27.10 etter faglige innledninger fra kommuneledelsen, og det er gitt politiske signaler underveis som har bidratt til å smøre prosessen. Administrasjonen sin oppfatning er at dette har vært en god måte å jobbe på, og for neste budsjettøst kan metodikken foredles ytterligere.

I utvidet ledergruppa, hvor kommunalsjefer, virksomhetsledere og fagorganisasjonene møter, har hovedfokus vært å operasjonalisere kommuneplanens samfunnsdel i konkrete oppdrag. Det har vært tre slike samlinger denne høsten.

Utover samlingene som nevnt i avsnittet over har det ikke vært noe eget møte med organisasjonene. Kommunedirektørens budsjettforslag sendes derfor ut til disse samtidig som kommunestyrerepresentantene får dokumentet. Det gis en frist til tirsdag 6.12 til å komme med kommentar og innspill. Disse vil da bli sendt ut sammen med de øvrige dokumentene i innkallingen til kommunestyremøtet berammet til den 15.12.

4.2 Driftsbudsjettet for 2023 og økonomiplan 2023-2026

Tabellen under viser hovedoversikten for driftsbudsjettet (Bevilgningsoversikt – drift) for perioden 2023 til 2026. Første år i perioden er bindende, mens de øvrige år er retningsgivende.

Driftsbudsjett 2023-2026 Krødsherad kommune

BEVLGNINGSOVERSIKT - DRIFT	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Inntekts- og formuesskatt	-85 737 235	-82 572 000	-87 687 000	-87 687 000	-87 687 000	-87 687 000
Inntektsutjevning		3 649 000	4 601 000	4 601 000	4 601 000	4 601 000
Rammetilskudd	-88 252 248	-93 022 000	-97 842 000	-97 842 000	-97 842 000	-97 842 000
Eiendomsskatt	-10 047 437	-10 200 000	-10 600 000	-14 700 000	-14 800 000	-15 000 000
Andre generelle driftsinntekter	-1 178 677	-900 000	-1 900 000	-900 000	-900 000	-900 000
Sum generelle driftsinntekter	-185 215 597	-183 045 000	-193 428 000	-196 528 000	-196 628 000	-196 828 000
Rammeområde 1	7 605 551	12 115 000	12 479 100	10 279 100	10 029 100	9 929 100
Rammeområde 2	57 667 366	56 301 000	132 840 800	131 340 800	130 364 200	129 864 200
Rammeområde 3	65 536 752	63 110 900	11 855 300	6 399 300	4 425 300	4 125 300
Rammeområde 4	8 014 369	8 791 400	15 759 800	15 659 800	15 509 800	15 209 800
Rammeområde 5	4 400 131	4 206 200				
Rammeområde 6	4 196 446	14 149 700				
Rammeområde 7	1 466 308	4 092 900				
Ufordelt innsparing						
Sum bevilgninger drift	148 886 923	162 767 100	172 935 000	163 679 000	160 328 400	159 128 400
Renteinntekter	-2 574 141	-1 000 000	-2 926 400	-2 700 000	-2 700 000	-2 700 000
Utbytter	-228 116					
Gevinster/tap på finan. Omløpsmidl.						
Renteutgifter	3 841 309	7 081 200	14 508 100	17 333 400	19 224 800	19 927 100
Avdrag	13 747 057	12 612 600	14 257 300	16 007 200	17 649 800	18 963 600
Netto finansutgifter	14 786 109	18 693 800	25 839 000	30 640 600	34 174 600	36 190 700
Netto driftsresultat	-21 542 565	-1 584 100	5 346 000	-2 208 400	-2 125 000	-1 508 900
Overføring til investering	6 495 956	12 702 900	21 120 000	14 270 000	4 270 000	1 770 000
Avsetninger til bundne driftsfond	3 797 537	125 000	205 000	205 000	205 000	205 000
Bruk av bundne driftsfond			-551 000	-80 000	-80 000	-80 000
Avsetninger til disposisjonsfond			0			
Bruk av disposisjonsfond	11 249 072	-11 243 800	-26 120 000	-12 186 600	-2 270 000	-386 100
Dekning av tidligere års merforbruk						
Justering - forskriftsendring						
Sum disp./dekning av netto driftsres.	21 542 565	1 584 100	-5 346 000	2 208 400	2 125 000	1 508 900
Resultat	0	0	0	0	0	0

Rammetilskudd er budsjettert i henhold til KS' sin prognosemodell. Rammetilskuddet er uendret i planperioden

Inntekts- og formueskatt er lagt inn i tråd med KS' sin prognosemodell - denne er også videreført uendret i planperioden.

Eiendomsskatt er budsjettert med samme promille som inneværende år, men med påslag av kr 400 000 i forhold til nye takseringsobjekter. Det ligger en økning på en promille fra 2023 til 2024.

Generelle statstilskudd er rentekompensering fra staten knyttet til tidligere investeringer innenfor skolebygg og omsorg, konsesjonsavgifter, samt integreringstilskudd fra staten ifht flyktninger.

Rammeområdene er kommentert senere i dokumentet.

Renteinntekter og utbytte er renteinntekter på Krødsherad kommunes bankinnskudd samt renter av ansvarlig lån Krødsherad Everk. Det er ikke budsjettert med utbytte.

Renteutgifter er budsjettert med en rentesats på 4,5 %. Pr. i dag ligger rentesatsen på 3,95 %. Renter og avdrag er lagt inn i henhold til vedtatte og foreslåtte investeringer. Det er også tatt hensyn til de andre endringene som er vedtatt i kommunestyret når det gjelder bruk av ubrukte lånemidler.

Avdrag på lån er budsjettert i tråd med avdragstid på de ulike lånene, samt de samme justeringer som beskrevet under renteutgifter.

Overføring til investering er som teksten sier overføringer fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet. Nye forskrifter gir oss ikke anledning til å inntektsføre fondsbruk direkte inn i investeringsregnskapet – dette må inntektsføres i driftsregnskapet for så å overføres derfra til investeringsregnskapet.

Som man ser er det overført mer til bruk i investeringsregnskapet i årene 2024, 2025 og 2026, mens det er en større bruk i 2023 enn overføringen til investeringsregnskapet. Dette betyr at det i årene 2024, 2025 og 2026 er budsjettert med driftsmidler til investeringer, mens det i 2023 er budsjettert med bruk av fond til dekning i driftsbudsjettet som følger:

Avsetning bundne driftsfond er avsetning av mottatte konsesjonsavgifter.

Bruke av bundne driftsfond er til dekning av utgifter til trivselsassistenter ved Kryllingheimen, samt selvkost (vann/avløp).

Bruk av disposisjonsfond er bruk av fond til investeringer.

4.3 Sektorenes økonomi 2023

I dette kapitlet beskrives sektorenes tjenesteområder, detaljbudsjetter (rammetabeller) og budsjettvurderinger.

4.3.1 Sektor 1 - Kommunedirektøren

Beskrivelse av tjenesteområder innenfor sektoren

Sektor 1 har følgende tjenesteområder: kommunedirektørkontoret, politisk styring, regionråd og avsetning til lønnsoppgjøret.

Rammetabell for rammeområde 1 – Sektor 1 Kommunedirektøren

RAMMEOMRÅDE 1	2022	2023	2024	2025	2026
Grunnlag ramme	11 238 800	12 115 000	12 479 100	10 279 100	10 029 100
3011: Plansaksbehandling - til sektor 3		-302 800			
3251: Tilrettelegging næringsliv - til sektor 3		-632 000			
1201: Beredskap - besparelse		-98 800			
Økte kostnader:					
Avsetning lønnsoppgjør	2 700 000	3 400 000	3 200 000		
Disponibelt barnevernreformen	1 500 000				
Økt lønnskostnad - fra oppgjør 2022	103 200	126 900			
Grønn mobilitet					
Etablererveiledningstjeneste	82 000				
Disponibelt til økte energikostnader		2 000 000			
Økning stillingshjemmel 30%	303 000				
Skjønnsmidler/rammetilskudd til fordeling					
Kontrollutvalg - økning driftskostnader	100 000				
KLP pensjons premie inkl. AGA		70 800			
Reduserte kostnader:					
Avsetning lønnsoppgjør året før	-2 100 000	2 700 000	-3 400 000		
Disponibelt barnevernreformen		-1 500 000			
Skjønnsmidler til fordeling	-1 812 000				
Strategiplan - Norefjell Destinasjon					
Energikostnader			-2 000 000		
Økte inntekter:					
Diverse justeringer					
	12 115 000	12 479 100	10 279 100	10 279 100	10 029 100
Rammereduksjon				-250 000	-100 000
Ny ramme - overført hovedoversikt	12 115 000	12 479 100	10 279 100	10 029 100	9 929 100

Budsjettvurderinger

- Avsetningen til barnevernreformen for 2022 foreslås ikke videreført i 2023. Det har ikke vært behov for denne posten i 2022.
- Det er avsatt kr. 2 mill. til buffer for evnt. økte strømkostnader.
- Økning i politiker-godtgjørelse er ikke innarbeidet, og må løses innenfor budsjettammen.

4.3.2 Sektor 2 - Livsløp

Beskrivelse av Kultur

Virksomheten omfatter kulturfaglige aktiviteter for barn og unge, idrett, bibliotek, kulturskole, kulturarv, frivillighet og forvalter tilskudd til Kirkelig Fellesråd.

Beskrivelse av Oppvekst

Virksomhetene består av følgende tjenesteområder: Ordinært barnehagetilbud (både kommunale og private), ordinært grunnskoletilbud, skolefritidsordning (SFO), voksenopplæring og pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT).

Beskrivelse av Helse og omsorg

Virksomhetene består av følgende tjenesteområder: Forebyggende helse, tilrettelagte tjenester, tjenester i institusjon, tjenester til hjemmeboende, kjøkken, renhold, kommuneoverlege/samfunnshelse, legekontor, barnevern og NAV-kontoret.

Rammetabell for rammeområde 2 – Sektor 2 Livsløp

RAMMEOMRÅDE 2	2022	2023	2024	2025	2026
Grunnlag ramme	54 054 000	56 301 000	132 840 800	131 340 800	130 364 200
Overført fra tidligere sektor 3		63 110 900			
Overført fra tidligere sektor 5		4 206 200			
Reduksjon tidligere ramme 3 fra 2023		0			
Økning renhold fra tidligere sektor 4		669 500			
Økte kostnader:					
Økt lønnskostnad - fra oppgjør 2022	1 701 500	4 065 000			
Økte lønnskostnad - tillegg oppgjør 2022		1 056 000			
Økt lønnskostnad Kirkelig fellesråd	52 100				
Avslutningsekskursjon 10 klasse - årets	101 500				
Styrking barnehage	841 000				
Styrking skole	760 000				
PPT-tjenester	160 000				
Lærertiltak - øremerket innlemmet	129 000				
Bibliotek tjenester	130 000				
Ungt Entreprenørskap	35 000				
Fagfornyelsen	300 000				
Grunnskole - basis					
Kirkelig fellesråd		75 000			
Frivilligsentral - økt bemanning - netto		150 000			
Kulturmidler					
Ungdomsklubb					
KLP pensjons premie inkl. AGA		1 907 200			
Ungdomsråd - disposisjon	50 000				
Fastlege		1 500 000			
IKS - økte kostnader		500 000			
Økt helsesøster funksjon					
Reduserte kostnader:					
Avslutningsekskursjon 10 klasse - fjorårets	-91 000				
Work Shop helger	-200 000				
Krøderen barnehage - 01.08.21	-659 100				
Noresund barnehage - 01.08.21	-1 012 000				
Skolene - reduksjon fra 010920	-301 000				
IKT-system	-50 000				
Samlokaliseringssparing		-700 000			
Fastlege			-1 500 000		
Økte inntekter:					
Reduserte inntekter:					
Foreldrebetaling - reduksjon	300 000				
Diverse justeringer					
	56 301 000	132 840 800	131 340 800	131 340 800	130 364 200
Rammereduksjon				-976 600	-500 000
Ny ramme - overført hovedoversikt	56 301 000	132 840 800	131 340 800	130 364 200	129 864 200

Budsjettvurderinger Kultur

- Full kompensasjon for forventet lønnsvekst med 4,2 % og justering av pensjon.
- Driftsutgifter for kirkelig administrasjon økes etter mange år uten justering.
- Støtte til Artists in Residence opprettholdes og økes til kr 65 000.
- Oppstart av kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer – kr 100 000.
- Alment kulturarbeid økes med kr 50 000 i en samlepost til generelt kulturarbeid i kommunen.
- Bemanning i Frivilligsentral økes fra 40 til 100 % i henhold til ny forskrift som utgjør kr 303 500. Statstilskuddet dekker opp denne økningen.
- Driftsutgifter til Frivilligsentral økes til kr 150 000.
- Ungdomsrådets disposisjonspost opprettholdes på kr 50 000.
- Interkommunalt biblioteksamarbeid øker etter budsjettforslag fra vertskommunen med kr 26 000.

Budsjettvurderinger Oppvekst

- Full kompensasjon for forventet lønnsvekst med 4,2 % og justering av pensjon.
- Det er ikke kompensert for pris- og kostnadsvekst for øvrig. Kostnaden til eksempelvis forbruks- og undervisningsmaterieell har økt med 14 % siste år.
- Rammen er ikke tilført midler for å følge opp statsbudsjettet vedrørende gratis kjernetid SFO og redusert makspris barnehage.
- Vekst i antall barn i Noresund barnehage kompenseres med en full stilling for første halvår 2023. Midlene finansieres delvis av integreringstilskudd for bosetting av flyktninger og delvis som en budsjettjustering fra Krøderen barnehage som ligger over bemanningsnormen for 2023. Ved ytterligere bosettinger i 2023 kan det føre til et økt behov for tjenester innen oppvekst og må dermed finansieres av integreringstilskuddet.
- Det omprioriteres midler fra Krøderen barnehage til skole for å møte endringer i tjenestebehovet for neste skole/barnehageår.
- Bemanningsnormen for SFO er betraktelig høyere enn norm første halvår 2023. På bakgrunn av endringer i overgang mellom barnehage og skole høst 2023 vil flere elever med behov av tett oppfølging gjøre at SFO ligger på bemanningsnorm ved oppstart neste skoleår.
- I budsjettet for 2023 er det tilstrekkelig med midler til å overholde normen for lærertetthet i skole, og bemannings- og pedagognorm i barnehagene.
- Lærling dekkes innenfor ramme jfr. fjorårets budsjettvedtak.
- Pris- og kostnadsvekst for 10. klasses tur på ungdomsskolen dekkes innenfor rammen, dette utgjør ca. kr 200 000.
- Interkommunal PP-tjeneste øker etter budsjettforslag fra vertskommunen (Modum) med kr 210 000.

Budsjettvurderinger Helse og omsorg

Helse og omsorg er den delen av sektoren som påvirkes i sterkest grad av den demografiske utviklingen i kommunen. Antall innbyggere over 67 år vokser raskt. Samtidig viser nasjonale tall at behovet for tjenester kommer til å vokse sterkt i de yngre og yngre-eldre (60-65år) alderssegmentene i årene fremover. Sektoren er i en krevende økonomisk situasjon ved at mer av ressursene burde vært allokert til eldreomsorgen, samtidig som det er en-til-en-tjenestene i form av brukerstyrt personlig assistanse, personlig assistanse og kjøp av plasser for yngre funksjonshemmede hvor kostnadene vokser raskt eller det er et stort behov. Disse nasjonale trendene synes ikke lokalt i særlig grad foreløpig.

- Full kompensasjon for forventet lønnsvekst med 4,2 % og justering av pensjon.

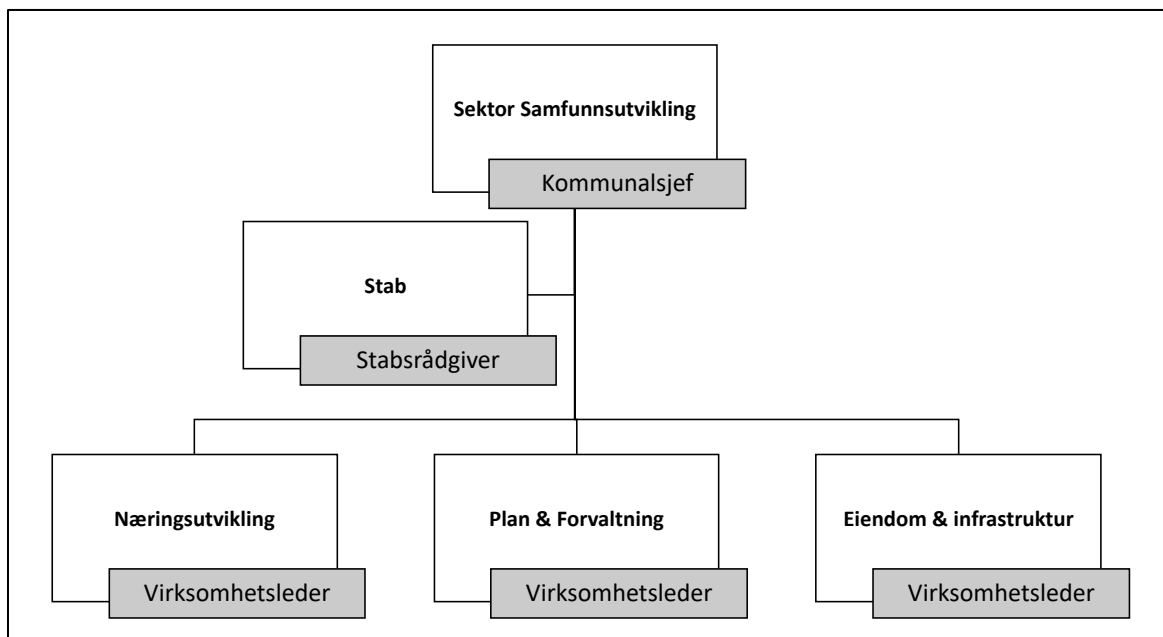
- Prisvekst utenom lønn er ikke kompensert. Matvarer til kjøkkendrift og medisinsk- og generelt forbruksmateriell har økt med 14 % siste år, og utgjør kr 308 000.
- Det er lagt inn deflator på foreløpig 3,7% for krisesenter som muligens må økes etter første tertial 2023, 5 % for barnevern, PPT, jordmortjeneste og kjøp av tjenester for private som ikke kompenseres fra staten, men kompensert i rammen.
- Lønnsoppjøret gir en betydelig økning av natt og helgetillegg og kompenseres i budsjettet.
- Bosetting av flyktninger som fører til et økt behov for tjenester innen helse og omsorg finansieres av integreringstilskudd.
- I statsbudsjettet foreslås det å styrke grunnfinansieringen av fastlegeordningen slik at hver lege kan ha færre pasienter på listen og dermed få en mer «levelig» hverdag. Viser til plan for legetjenester med anbefalte tiltak og økning av stilling for kommuneoverlege med 30% og tas fra tilførte midler på kr 1 500 000.
- Husleie og økt andel utgift til legesekretær tas fra tilførte midler på kr 1 500 000.
- Det foreslås å sette av kr 100 000 til en økning av antall VTA-plasser (Varig tilrettelagt arbeidsplass, som Modum Asvo). I tillegg er det forslag på å sette av kr 30 000 til taxi for transport om sommeren da bussen ikke går i dette tidsrommet og må dekkes innenfor rammen.
- Vedr ruskonsulent forventes tilskudd på kr 330 000 i 2023. Siste år for tilskudd for denne tilskuddsordningen er 2024.
- Forebyggende helse styrkes med en 100% Helsesykepleier fra 2023 (20% dekkes av midler til barnekoordinator, 30% dekkes via omdisponeringer i tjenesten, de resterende 50% forventes i 2023 dekket av tilskuddsmidler).
- Utgifter til fagstilling 20 % i FACT-ung forventes å være kr 77 000.
- Nav Midt-Buskerud mener budsjettert beløp for 2022 er tilstrekkelig også for 2023. Rammen er noe lav sammenlignet med dagens forbruk per oktober 2022, men det arbeides for å få ned andel sosialstønad for 2023, når denne har vært høyere enn sammenliknbare kommuner.
- Nav Midt-Buskerud har fått midler av statsforvalteren til et prosjekt som skal avklare helsen til langtids sosialhjelpsmottakere for å sørge for at de som har krav på en folketrygdytelse får dette, og dermed redusere kommunenes utgifter til sosialhjelp. Det er ansatt to veiledere som skal lønnes av disse prosjektmidlene og jobbe spesifikt med prosjektet. Det vil vare et år i første omgang, men vil kunne forlenges i ytterligere to år.
- For at NAV Midt-Buskerud skal kunne jobbe tett sammen med flyktningetjenesten for å få nyankomne flyktninger ut i jobb, herunder Ukrainere som er i hurtigsporet, er det ansatt en egen veileder som skal jobbe med dette. Vedkommende vil bli lønnet av integreringstilskuddet til Modum kommune, men skal jobbe med flyktninger fra alle de tre kommunene.
- Lærling dekkes innen ramme jfr. fjorårets budsjettvedtak.

4.3.3 Sektor 3 - Samfunnsutvikling

Sektor Samfunnsutvikling er etablert som ny sektor i Krødsherad kommune i 2022. Sektoren konsoliderer de tidligere sektorene Teknisk (tidligere sektor 4) og Samfunn- og næringsutvikling (tidligere sektor 7). De tidligere sektorene er i stor grad opprettholdt som virksomhetsområder, og det felles mandatet i stort, samlet innenfor den nye sektoren.

Sektoren ledes av Kommunalsjef samfunnsutvikling, og sektorledelsen består av virksomhetsledere, stabsrådgiver og kommunalsjef.

Sektoren forvalter 7 % av Krødsherad kommune sin totale driftsramme, og 91 % av kommunens investeringsbudsjett i 2023.

Organisasjonsmodell - Sektor 3 – Samfunnsutvikling

Beskrivelse av virksomhetsområde Plan og Forvaltning

Virksomheten omfatter arealplanlegging, byggesaksbehandling, oppmåling, matrikkelføring, adressering, jordbruk, viltforvaltning, motorferdsel, skogbruk, vassdragsovervåking, miljø og klima. Det er ingen lærling i virksomheten. Det er 6 ansatte i virksomheten fordelt på 5,6 årsverk. Investeringsbudsjettet legger opp til å styrke virksomheten med ett årsverk for å gi kapasitet til eget planarbeid, fortrinnsvis stedsutvikling og områderegeringsprosesser på Krøderen og Noresund.

Hovedtrekk 2023:

Virksomheten har i 2022 blitt en mer rendyrket forvaltningsenhet, og næringsutvikling, stedsutvikling og kommunalt initierte prosjekter er løftet ut fra virksomheten til eget tjenesteområde - næringsutvikling. De praktiske skillelinjene mellom tjenesteområdene næring og plan- og forvaltning er ikke endelig avklart, og inntil videre vil også kommunens eget planarbeid ledes av virksomhetsområdet plan- og forvaltning.

Virksomheten går inn i et år hvor det forventes vesentlig lavere byggeaktivitet på Norefjell enn de to foregående årene - år med ekstraordinær høy aktivitet. Dette vil redusere virksomhetens gebyrinntekter betydelig. Budsjettet endrer seg ikke på bakgrunn av dette, siden arbeidsmengden ikke sammenfaller fullt ut med når inntektene kommer. De siste årene har virksomheten opparbeidet

et fond som vil justere avvik i periodisering av inntekter. Virksomhetens sektorfond vil derfor reduseres i 2023.

Målsettingene for virksomheten:

- Virksomheten skal drive en løsningsorientert tjenesteproduksjon i henhold til gjeldende lovverk og Krødsherad kommunens vedtatte verdier, rutiner og retningslinjer.
- Virksomheten skal gjennom tjenesteproduksjon identifisere og følge opp initiativ fra innbyggere/næringsliv/frivillige som kan bidra til å nå øvrige hovedmål i kommuneplanens samfunnsdel.
- Virksomheten skal ha overordnet ansvar for prosesser knyttet til klima og miljøarbeid, herunder sertifisere hele Krødsherad kommune som miljøfyrtårn.
- Virksomheten skal ha overordnet ansvar for kommunens trafiksikkerhetsarbeid, herunder resertifisering av kommunens som «trafiksikker kommune».
- Virksomheten skal søke samarbeid med nabokommuner for å redusere sårbarhet ved at det maks er en person per fagfelt.

Beskrivelse av virksomhetsområde Eiendom og infrastruktur

Virksomheten omfatter vann, avløp, renovasjon, kommunale veier, brann-, rednings- og feiervesen, drift og vedlikehold av kommunale bygg og anlegg, herunder også parker og plasser. Sektoren drifter anleggene til NVA og ivaretar funksjonen daglig ledelse av NVA. Bemanningen fordeler seg med 7 driftsoperatører, 4 administrative stillinger, 1 fast renholder/badevakt som også for tiden tar fagbrev, samt noen renholdere på timeskontrakter. Flere tjenester løses interkommunalt som brannvesen – DRBV IKS, renovasjon – HR IKS og spredt avløp – Vertskommunesamarbeid Drammensregionen.

Hovedtrekk 2023:

Virksomheten har i 2022 hatt store utfordringer med økende energikostnader og inflasjon. Budsjettet styrkes derfor for å håndtere dette.

Virksomheten går inn i et år hvor det forventes vesentlig lavere aktivitet på Norefjell enn de to foregående årene - år med ekstraordinær høy aktivitet. Dette vil redusere virksomhetens inntekter betydelig via NVA AS. Dette, sammen med økte kostnader, påvirker selvkostområdene offentlig vann og avløp og medfører behov for å øke gebyrene.

Virksomheten har de senere år hatt et sektorfond. Dette er forventet å bli sterkt redusert inn mot 2023. De senere år ha dette fondet gitt virksomheten et handlingsrom for å løse plutselige utfordringer eller gjennomføre økte strukturelt vedlikehold; eksempelvis hogging av virke langs kommunale veier. Driftsrammene er i utgangspunktet stramme og innehar ikke rom for større utgifter. Virksomheten ser seg derfor nødt til å si mer «nei» til tiltak som etterspørres gjennom 2023.

Sett i lys av både driftsrammen og de relativt små summene som er avsatt til vedlikehold for bygg/bolig og vei i 2023 må det påregnes enkeltsaker til kommunestyret dersom større behov avdekkes.

Målsettingene for virksomheten:

- Virksomheten skal drive en løsningsorientert tjenesteproduksjon i henhold til gjeldende lovverk og Krødsherad kommunens vedtatte verdier, rutiner og retningslinjer.
- Energikartlegging, tiltak og styringssystemer vil være et fokusområde i 2023, jmf avsatte midler på investeringsplanen.

- Planarbeid for færre og større renovasjonspunkt for fritid, samt nytt avfallsmottak. Virksomheten har som mål å få påstartet reguleringsplan for færre og større punkter med kildesortering til fritidseiendommer. Det vises for øvrig til saksfremlegg Gebyrregulativ renovasjon 2023.
- Kommunedelplan vann, avløp, overvann og vannmiljø. Selve planen skal ferdigstilles og sendes kommunestyret for egengodkjenning etter offentlig ettersyn/høring i 2023. Avhengig av hvor mye investeringsmidler som settes av, vil virksomheten starte på noen av tiltakene. Det vises for øvrig til saksfremlegg Gebyrregulativ offentlig vann og avløp 2023.
- Gang- og sykkelvei Norekrysset-Norefjellveien. Jamfør tidligere politiske vedtak arbeides det videre med dette prosjektet. Det er i 2022 arbeidet med prosjektering, neste skritt er kontakt med regionale myndigheter og grunneiere vedrørende tilgang til grunn.
- Etablere tilfredsstillende garderober med ren/uren sone i Ambulansestasjon.
- Videre planlegging og prosjektering av ny brannstasjon og teknisk sentral.
- Lokaler til NAV
- Bidra til skoleprosjekt

Generelt er det verdt å merke seg at hvert enkelt av disse prosjektene er ressurskrevende. Uavhengig av størrelsen på et prosjekt er det ofte samme prosessen som skal gjennomføres. Det må påregnes noe lengre gjennomføringstid når det er flere parallelle prosjekter som pågår samtidig.

Beskrivelse av virksomhetsområde Næringsutvikling

Virksomhetsområdet Næringsutvikling er p.t. uten ansatte og portefølje. Virksomheten er etablert for å sikre mål, virkemidler og mandat til å følge opp næringspolitikken og tiltakene for utvikling og vekst i Krødsherad kommune. Kommunalsjefen er selv virksomhetsleder for området. Fokus for 2023 vil være å utarbeide og følge opp Handlingsplan for næringspolitisk strategi, i tråd med Kommunestyrets ønske. Se for øvrig kapittel 1.5 Næringsattraktivitet.

Visit Norefjell er Norefjellregionens aller viktigste instrument for å sikre høy kjennskap til, og fortsatt utvikling av Norefjell som turistdestinasjon. Krødsherad kommune har hatt et treårig samarbeid med Visit Norefjell om utvikling og implementering av en strategi for destinasjonen. Samarbeidsprosjektet avsluttes i 2022. Kommunen er kjent med at det vil komme et initiativ for å kapitalisere opp arbeidet med å re-sertifisere Norefjell som «Bærekraftig reisemål». Prosjektet vil fremmes som egen sak i januar eller februar 2023.

Rammetabell for rammeområde 3 – Sektor 3 Samfunnsutvikling

RAMMEOMRÅDE 3	2022	2023	2024	2025	2026
Grunnlag ramme	7 442 600	8 791 400	11 855 300	6 399 300	4 425 300
Overført fra tidligere sektor 7		4 092 900			
3011: Plansaksbehandling - fra sektor 1		302 800			
3251: Tilrettelegging næringsliv - fra sektor 1		632 000			
Overføring 85 % hjemmel til sektor 4		-555 000			
1203 - Økning 30 % - fra sektor 6		268 000			
100% renhold til sektor 2		-669 500			
Økte kostnader:					
Økt lønnskostnad - fra oppgjør 2022	388 800	662 600			
Diverse justeringer					
Energikostnad - prisøkning	400 000	3 000 000			
Norefjellporten	50 000				
Brøyting/strøing	150 000				
Renovasjon		1 297 600	500 000	500 000	400 000
Vann		211 000			
Avløp		1 269 000	100 000	100 000	100 000
Kommunale avgifter - kommunale bygg		450 000			
Vannanalyser (badevann)		50 000			
DRBV - økte kostnader		50 000			
Nordekkbygget - div. kostnader		100 000			
KLP pensjons premie inkl. AGA		384 500			
Økning 50 % stilling		550 000			
Økning 100% stilling - plan/næring			1 000 000		
Reduserte kostnader:					
Samlokalisering skole		-250 000	-250 000		
Strategiplan - Norefjell Destinasjon		-350 000			
Energikostnader - reduksjon			-1 500 000	-500 000	
Vann			-500 000		
Økte inntekter:					
Renovasjon		-2 024 000	-2 000 000	-400 000	-200 000
Vann		-750 000	-1 200 000	-200 000	-200 000
Avløp		-4 502 000	-1 606 000	-1 224 000	-200 000
Norefjell RA		-1 156 000			
Reduserte inntekter:					
DRBV					
Endring selvkostberegning	300 000				
Lensmannsgården - utleie NAV	60 000				
Diverse justeringer					
	8 791 400	11 855 300	6 399 300	4 675 300	4 325 300
Rammereduksjon				-250 000	-200 000
Ny ramme - overført hovedoversikt	8 791 400	11 855 300	6 399 300	4 425 300	4 125 300

Budsjettvurderinger

Overordnet, kan vi si at det samlede budsjettet gir sektoren det rommet som er avgjørende for å opprettholde aktivitet på nivå med 2022. Store investeringsprosjekter knyttet til formålsbygg, infrastruktur, energieffektivisering og produksjon, stedsutvikling, hovedplan vann og avløp vil kreve mye av sektoren det kommende året. Totalt skal sektoren forvalte 68 MNOK i investeringer, i tillegg

til de prosjektene som allerede løper – alt sammen med utgangspunkt i den eksisterende driftsorganisasjonen, og ved siden av drift, vedlikehold og forvaltning. Driftsbudsjettet preges av høye energipriser og lavkonjunktur – noe som påvirker fondene på alle selvkostområder. For *Eiendom og infrastruktur*, vil det innebære negative selvkostfond over en periode – noe som innebærer betydelige avgiftsøkninger. For *Plan og forvaltning* kan vi anta at fondene er tilstrekkelig for å håndtere sviktende inntekter, uten behov for større avgiftsendringer.

Foruten betydelig økning i energidelen av budsjettet, er rammene for sektorens aktivitet, tilsvarende 2022. Teknisk saksbehandling flyttes fra sektor 3 til sektor 4, for å gi bedre ressursutnyttelse og kapasitet i kommunes førstelinje. Smidige prosesser skal sørge for bedre opplevelser for sivilsamfunnet og næringslivet i møtet med kommunen, samt lavere ressursbruk. Store investerings- og utviklingsprosjekter vil være ressurskrevende for hele sektoren:

- Med løpende kommunalt planarbeid, pågang av private planinitiativ og områderegulering på Norefjell, innebærer at vi må gjøre mange krevende prioriteringer innenfor Plan & Forvaltning.
- I Infrastruktur og Eiendom opplever vi at en aldrende og omfattende bygningsmasse, sammen med etterslep i vedlikeholdet på flere området, stiller oss i en tilsvarende vanskelig prioriteringssituasjon.

Sektoren samlet vil være svært oppmerksom på kapasitet og ressurser, og vi vil løpende prioritere de viktigste oppgavene.

4.3.4 Sektor 4 HR, organisasjon og innovasjon

Beskrivelse av tjenesteområder innenfor sektoren

Sektoren skal understøtte og legge til rette for forsvarlig forvaltning innenfor alle tjenesteområder i kommunen, herunder være en ansvarlig arbeidsgiver. Sektoren har også ansvar for organisasjonsutvikling, innovasjon og digitalisering.

Sektoren omfatter følgende fagområdene HR, lønn og personal, økonomi, kommunikasjon, arkiv, politisk sekretariat og tjenestetorg.

Det budsjetteres med 10 årsverk og 1 lærling i 2023.

Den største endringen fra 2021 er økt bemanning på tjenestetorget. Det er overført et årsverk fra samfunnsutvikling for å styrke tjenestetorget generelt, og innledende teknisk saksbehandling spesielt.

Sektoren skal være vertskap i verdensklasse for ansatte, innbyggere, folkevalgte og besøkende.

Rammetabell for rammeområde 4 – Sektor 4 HR, organisasjon og innovasjon

RAMMEOMRÅDE 4	2022	2023	2024	2025	2026
Grunnlag ramme	12 984 700	14 149 700	15 759 800	15 659 800	15 509 800
1203 - Reduksjon 30 % - til sektor 3		-268 000			
Økning stillingshjemmel 85 % fra sektor 3		555 000			
Økte kostnader:					
Økt lønnskostnad - fra oppgjør 2022	247 000	296 400			
Valg		100 000		100 000	
KLP - økning forsikring	50 000				
Bedriftshelsetjenesten	60 000				
KIKT - investeringskostnad	125 000				
Revisjonskostnader	55 000	70 000			
Økning stillingshjemmel - 50%	433 000				
Erkjentighetsgaver					
Lisenser	270 000				
KLP pensjons premie inkl. AGA		156 700			
IKT lisenser mm		700 000			
Reduserte kostnader:					
Valg	-75 000		-100 000		-100 000
Arkiv					
Økte inntekter:					
Reduserte inntekter:					
Diverse justeringer					
	14 149 700	15 759 800	15 659 800	15 759 800	15 409 800
Rammereduksjon				-250 000	-200 000
Ny ramme - overført hovedoversikt	14 149 700	15 759 800	15 659 800	15 509 800	15 209 800

Budsjettvurderinger

Ramma til sektoren økes noe fra 2022. Dette skyldes i hovedsak:

- 1 årsverk som er overført fra sektor samfunnsutvikling for å styrke og samle kommunens førstelinje
- Lønnsoppgjør 2022
- Økning i lisenskostnader IKT
- Økning i KLP pensjon og arbeidsgiveravgift
- Økning i revisjonskostnader
- Valg

I 2023 vil det som et ledd i digitaliseringsprosessen bli implementert følgende systemer:

- Visma Tid
- Visma Reise
- Visma Flyt-Timeplan
- Framsikt (påbegynnes i 2023, kan bli skjøvet til 2024)

Implementering av nye systemer tas som investering, mens videre drift (lisenser) vil medføre en økning i driftskostnader.

I 2023 vil det bli prioritert utarbeidelse av en ny arbeidsgiverstrategi og lønnspolitikk, samt kompetanseheving og deltakelse i fagnettverk.

Det skal også jobbes kontinuerlig med å effektivisere og forenkle prosesser internt, samt ovenfor folkevalgte, innbyggere og besøkende.

4.4 Risiko- og sårbarhetsanalyse/internkontroll

Under gjøres rede for kommunens økonomiske risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) og kommunes arbeid med internkontroll.

4.4.1 ROS-analyse

Risiko- og sårbarhetsanalyse budsjett- og økonomiplan 2023-2026		Høy risiko	Moderat risiko	Lav risiko
Skatteinntekter	Skatteinntekten i Krødsherad har vært over landssnittet over noen år. KS-modellen legges til grunn for beregningen, og det benyttes et forsiktig anslag.			
Rammetilskudd	Rammetilskuddet gis som en rent innbyggertilskudd basert på hovedsakelig demografi. I dagens inntektssystem er dette relativt forutsigbart. Utfordringen kommer ved reduksjon i innbyggertall.			
Inntektsutjevning	Krødsherad har ingen avhengighet til inntektsutjevningsordningen for å sikre et godt nivå for skatteinntekter.			
Finansinntekter	Dette er et område som er lite utforsket, og budsjetteres forsiktig.			
Finanskostnader	Krødsherad har stigende lånegjeld i en liten kommuneøkonomi. Betalingsevnen er foreløpig tilstede, men risikoen for at denne vil utfordres øker med nye låneopptak. Det blir svært viktig å holde investeringsnivået lavt i årene framover.			
Energikostnader	Energikostnadene i 2022 har vokst kraftig. Det er ingen statlig kompensasjon til kommunesektoren. Det forventes at energieffektiviseringstiltak vil ha effekt. For 2023 foreslås det å kompensere økte strømkostnader med midler fra fond, og størrelsen på totaløkonomien gjør Krødsherad svært sårbar for ekspansiv kostnadsvekst			
Utbytte	Det budsjetteres ikke med utbytte.			
Pensjonskostnader				
Sjukefravær	Krødsherad har et relativt stabilt sjukefravær over tid på rundt sju prosent.			
Befolkningsvekst	Krødsherad har ikke lagt befolkningsvekst til grunn i bæreevne-framskrivningene. Den negative trenden må imidlertid snus for å være bærekraftig på sikt.			
Demografi	Endringer i befolknings sammensetningen vil komme de neste årene, noe som betyr at ressurser må dreies fra oppvekst til pleie og omsorg. Struktur binder ressurser, og samlingen av Krødsherad-skolen i en felles skole gjør denne forflyttingen enklere. Like fullt vurderes det som krevende å tilpasse tjenestetilbudet til framtidens behov.			
Statlige krav og finanser	Det vil komme krav om effektivisering i framtidige statsbudsjett, og sannsynligvis nye reformer og krav som historisk sett sjelden har vært fullfinansiert.			
Likviditet	Likviditeten vurderes ikke som utfordrende i økonomiplanperioden.			

Analysen forteller at den største risikoen ligger i renterisiko forbundet med store låneopptak. Det kan være noe å hente på å gjøre vurderinger for å øke den finansielle gevinsten. Utover de rene økonomiske risikofaktorene er nøkkelperson-risikoen vesentlig. Krødsherad kommune har få ansvars- og oppgaveområder med redundans i kompetanse og/eller kapasitet på personalsiden. Kommunen er svært sårbar i situasjoner med ekstrabelastning eller fravær av nøkkelpersoner. Kommunedirektøren vil jobbe med å sikre sentrale funksjoner i kommunen, gjennom flere ulike samarbeidsavtaler.

4.4.2 Internkontrollarbeidet

Internkontroll er kommunens systematiske arbeid med å sikre at lov- og forskriftskrav, faglig standard og mål oppnås, og samtidig hindre feil og mangler i kommunens arbeidsprosesser. Krav til kommunens internkontroll og rapportering av den er hjemla i kommunelovens § 25.

Krødsherad kommune ønsker å styrke sitt arbeid med interkontroll. Kommunen har inngått avtale med KS-konsulent og har derigjennom knytta til seg en konsulent som vi kan sparre med og som drar oss gjennom 3 samlinger i høst. I samlingene deltar alle kommunens ledere. Vi har gjennomført to av samlingene, den tredje og siste blir avholdt 5. desember 2022.

I samlingene gjennomgås de krav som kommuneloven stiller til vår internkontroll og hvordan vi skal systematisere dette opp hos oss. De tre samlingen har som temaer de tre R'ene; Risiko (ROS-analyser), Rutiner og Rapportering. Det gis oppfølgingsoppgaver etter hver samling og det jobbes godt i virksomhetene med dette. Målet er at vi kan rapportere for internkontrollen i første tertialrapport for 2022 (mai 2023).

5. Investeringsbudsjett for perioden 2023-2026

Tabellen under viser kommunedirektørens forslag til investeringer, samt forslag til finansiering. Foreslåtte låneopptak er lagt til grunn ved beregningene av renter og avdrag i økonomiplanperioden.

Det vises også til egen sak vedr. overføring av tidligere vedtatte investeringsbudsjettbevilgninger.

Det er en total investeringsramme på kr 75 020 000 for 2023.

Investeringsbudsjettet for 2023 er bindende når kommunestyret har gjort sitt budsjettvedtak. Øvrige år er veiledende.

Av de foreslåtte investeringsprosjektene for 2023 delegeres fullmakt til gjennomføring til kommunedirektøren bortsett fra følgende prosjekter:

- Norelia – gangveg
- Brannstasjon
- Skoleutbygging
- Stedsutvikling

Investeringsbudsjett 2023-2026 Krødsherad kommune

	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2022	2023	2024	2025	2026
BUDSJETTSKJEMA 2A					
Investeringer anleggsmidler	53 222 900	74 520 000	72 670 000	63 770 000	26 370 000
Utlån og forskutteringer					
Kjøp av aksjer og andeler	500 000	500 000	500 000	500 000	500 000
Avsetninger					
Årets finansieringsbehov	53 722 900	75 020 000	73 170 000	64 270 000	26 870 000
BUDSJETTSKJEMA 2B					
Bruk av lånemidler	-40 300 000	-53 900 000	-58 900 000	-60 000 000	-25 100 000
Andre inntekter					
Sum ekstern finansiering	-40 300 000	-53 900 000	-58 900 000	-60 000 000	-25 100 000
Overført fra driftsregnsk					
Bruk av tidl. Års udisponert					
Bruk av avsetninger	-13 422 900	-21 120 000	-14 270 000	-4 270 000	-1 770 000
Sum intern finansiering	-13 422 900	-21 120 000	-14 270 000	-4 270 000	-1 770 000
Sum finansiering	-53 722 900	-75 020 000	-73 170 000	-64 270 000	-26 870 000
Udekket	0	0	0	0	0
BUDSJETTSKJEMA 2B					
Pc-kjøp elever	450 000	450 000	450 000	450 000	450 000
Kjøp av bil	0	500 000	0	500 000	
Trygghetsalarm	152 900				
Velferdsteknologi	300 000				
Sum rammeområde 2	902 900	950 000	450 000	950 000	450 000
Brannstasjon	10 300 000	10 000 000	10 000 000		
Kjøp av bil	500 000		500 000		
Kommunehuset		750 000			
Ambulansestasjon		600 000			
ENØK tiltak		5 000 000			
Hovedplan VA			10 000 000	10 000 000	10 000 000
Skolebygg	40 000 000	40 000 000	40 000 000	50 000 000	15 100 000
Renovasjon		5 000 000	5 000 000		
Kommunale veger	300 000	300 000	300 000	300 000	300 000
Sentrums/stedsutvikling		3 000 000	2 000 000	2 000 000	
Norelia - gangveg	720 000				
Norelia - gangveg		3 900 000	3 900 000		
Sum rammeområde 3	51 820 000	68 550 000	71 700 000	62 300 000	25 400 000
IKT - diverse	500 000		500 000	500 000	500 000
Startlån		5 000 000			
Sum rammeområde 4	500 000	5 000 000	500 000	500 000	500 000
Sum anleggsmidler	53 222 900	74 500 000	72 650 000	63 750 000	26 350 000
KLP - egenkapitalinnskudd	500 000	520 000	520 000	520 000	520 000
Totalt investering	53 722 900	75 020 000	73 170 000	64 270 000	26 870 000

5.1 Oversikt Investeringsprosjekter i 2023 (ikke uttømmende)

Norelia - gangveg Norekryss: Kommunens rolle i dette prosjektet, er å forskuttere kostnadene til opparbeidelse av gangvei. Prosjektet vil tidligst påbegynnes i andre halvår. Det er avtatt 3,9 MNOK til formålet.

Kommunehuset: Kommunehuset tilfredsstillter p.t. ikke arbeidstilsynets krav til det formålet det tjener. Det er spesielt inneklima og universell utforming som er hovedutfordringene. I tillegg bærer eiendommen preg av stort vedlikeholdsetterslep og er generelt utdatert.

Ved fremtidig realisering av skole i tilknytning til Kommunehuset, er det vurdert flere synergier med felles løsninger mellom skole, samfunnshus og kommunehus.

For 2023 er det planlagt tiltak som generelt hever standard på eiendommen og inventaret, samt legger til rette for kommende utvikling av hele Noresundanlegget som helhet. Investeringen vil ha fokus på det som har varig verdi, uavhengig av fremtidig formål for eiendommen.

Det er etablert en egen husgruppe for kommunehuset, ledet av Lasse Olsen. Denne gruppen vil utrede arbeidet og prioriteringene, og rapportere til ledergruppen gjennom sektor Samfunnsutvikling. Total 750.000 er prioritert til formålet.

Ambulansestasjon: Krødsherad ambulansestasjon er pålagt flere tiltak for å tilfredsstillte alle krav fra arbeidstilsynet. Tiltakene kommer som følge av nye retningslinjer for både beredskapshensyn, universell utforming og arbeidsmiljø.

Tiltakene er p.t. vurdert til å koste ca 1 MNOK. Gjennom alternativ tilnærming, gjenbruk og sambruk mm, er det kommunedirektørens vurdering at prosjektet kan bli billigere.

Det settes av 600 000 til formålet.

ENØK tiltak/energieffektivisering: Krødsherad kommune brukere ca 2.850.000 kwh timer med strøm, og et tilsvarende volum med bioenergi. Kommunen har store, og lite energieffektive formålsbygg.

Brannstasjon/teknisk sentral: Krødsherad kommune følger en plan som tilsier at vi kjøper Noremoen industriareal i desember 2022. Eiendommen skal utvikles til teknisk sentral for sektoren, som brannstasjon for DRBV IKS samt tilrettelagt for næringsetableringer. Prosjektet er estimert til å koste ca 20 MNOK. 10 MNOK settes av for 2023, med mål om å starte eiendomstilpasninger i sommeren og høsten 2023.

Skoleutbygging: Det planlegges med byggestart for ny skole sommer/høst 2023, og det antas at prosjektet er ferdigstilt til skolestart skoleåret 2025/2026. Totalrammen for prosjektet har ligget fast på 155 mill. kr. over flere år. Fra sommer 2019 til oktober 2022 har det vært en prisøkning for bygging av boliger med 26 %. Om logikken kan overføres til skoleprosjektet og dette hadde vært hensyntatt, skulle disponibel ramme økt med rundt 40 mill. kr. Konkurransen bør ha i seg elementer av fleksibilitet som gjør at det mulig å tilpasse arealet til tilgjengelig budsjetttramme.

Stedsutvikling: Mulighetsstudie for Krøderen er ferdigstilt, og skal behandles politisk sammen med budsjettet. Det er antatt at kommunen går i gang med områderegulering av dette tettstedet «så fort som mulig». Tettstedet Noresund har en tilsvarende utdatert reguleringsplan, men for dette tettstedet er muligheter bedre kartlagt og dokumentert. Krødsherad kommune ønsker å gå i gang med reguleringsplaner/områdereguleringer for begge tettsteder, og det settes av 3 000 000 til formålet.